Hunt Institute for Botanical Documentation
5th Floor, Hunt Library
Carnegie Mellon University
4909 Frew Street
Pittsburgh, PA 15213-3890
Telephone: 412-268-2434
Email: huntinst@andrew.cmu.edu
Web site: www.huntbotanical.org

The Hunt Institute is committed to making its collections accessible for research. We are pleased to offer this digitized item.

Usage guidelines
We have provided this low-resolution, digitized version for research purposes. To inquire about publishing any images from this item, please contact the Institute.

Statement on harmful and offensive content
The Hunt Institute Archives contains hundreds of thousands of pages of historical content, writing and images, created by thousands of individuals connected to the botanical sciences. Due to the wide range of time and social context in which these materials were created, some of the collections contain material that reflect outdated, biased, offensive and possibly violent views, opinions and actions. The Hunt Institute for Botanical Documentation does not endorse the views expressed in these materials, which are inconsistent with our dedication to creating an inclusive, accessible and anti-discriminatory research environment. Archival records are historical documents, and the Hunt Institute keeps such records unaltered to maintain their integrity and to foster accountability for the actions and views of the collections' creators.

Many of the historical collections in the Hunt Institute Archives contain personal correspondence, notes, recollections and opinions, which may contain language, ideas or stereotypes that are offensive or harmful to others. These collections are maintained as records of the individuals involved and do not reflect the views or values of the Hunt Institute for Botanical Documentation or those of Carnegie Mellon University.

About the Institute
The Hunt Institute for Botanical Documentation, a research division of Carnegie Mellon University, specializes in the history of botany and all aspects of plant science and serves the international scientific community through research and documentation. To this end, the Institute acquires and maintains authoritative collections of books, plant images, manuscripts, portraits and data files, and provides publications and other modes of information service. The Institute meets the reference needs of botanists, biologists, historians, conservationists, librarians, bibliographers and the public at large, especially those concerned with any aspect of the North American flora.

Hunt Institute was dedicated in 1961 as the Rachel McMasters Miller Hunt Botanical Library, an international center for bibliographical research and service in the interests of botany and horticulture, as well as a center for the study of all aspects of the history of the plant sciences. By 1971 the Library's activities had so diversified that the name was changed to Hunt Institute for Botanical Documentation. Growth in collections and research projects led to the establishment of four programmatic departments: Archives, Art, Bibliography and the Library.

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

Petrus de Crescentiis(de Bologna).Ruralium Commodorum libri fragmenta saec.XIV.

C

22 leaves,paper, 4to (ca.10½:8 inches), small Gothic script with about 40 lines to the page, red initials and paragraph-marks, a few marginal glosses in German (15th century), some leaves restored, morocco.

"probably of the Veneto, c.1410" Miss Meta Harrsen J.P. Morgan Library 10/6/56

Northern Italy ~~ca.1370-1400 A.D.~~

An important fragment. The leaves are consecutive as follows: a(portion of book II),b-i(book IV),j-n(Book IV),o-u(Book V), v(Book V)

An important fragment. The leaves are consecutive as follows: 1(Book II), 2-8(book IV),9-14 (book IV),15-21 (book V),22(book V) They contain the chapters on the vine-culture and on the arboriculture.

20

The author, born ca.1230, died 13 A.D.He was jurisconsult but with a special predilection for physic sciences . The Ruralium Commodorum Liber was written ca.1304 A.D. and it is the only work in Latin on agriculture since Palladius in the middle-ages. The work is of high quality and the classification of the material is exemplary.

Compare E.H.Meyer.Geschichte der Botanik vol.IV,pp.138-159.
All the present leaves have been found in the bindings of incunabula, they are cleansed, arranged in their proper order and bound together.

Note that compared with Ruralia Commoda - (Speier P. Drach 1490-95) Folios marked on this paper has watermark of bull's head + cross like that on paper of which Ulman [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in Nurnberg in 1390 (see Dard Hunter "Papermaking") [illegible] (1.4.1950)

2097 **PETRUS DE CRESCENTIIS (DE BOLOGNA). RURALIUM COMMODORUM LIBRI FRAGMENTA SAEC. XIV.**

22 leaves, paper, 4to (ca. 10½ : 8 inches), small Gothic script with about 40 lines to the page, red initials and paragraph-marks, a few marginal glosses in German (15th centuruy), some leaves restored, morocco.

Northern Italy ca. 1370—1400 A.D.

An important fragment. The leaves are consecutive as follows: 1 (Book II), 2—8 (book IV), 9—14 (book IV, 15—21 (book V), 22 (book V). They contain the chapters on the *vine-culture* and on the *arboriculture*.

The author, born ca. 1230, dieed 1320 A.D. was jurisconsult but with a special predilection for physic sciences. The Ruralium Commodorum Liber was written ca. 1304 A.D. and it is the only work in Latin on agriculture since Palladius in the middle-ages. The work is of high quality and the classification of the material is exemplary.

Compare E. H. Meyer. Geschichte der Botanik vol. IV, pp. 138—159.

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

spissis et pluribus oculatis ex quibus tres oculi vel duo in insitione ponantur
Radatur ergo surculus ad duorum digitorum mensuram ut ab una parte sit
cortex nec patiaris nudam medullam sed leniter rade ut incisura
possit sensim in carnem exire et corticata pars cortici nove matris
aptetur [illegible] oculo ita insignatur ut trunco [illegible] adhereat quod oculus
exteriorem [illegible] respiciat partem deinde ligetur ut in aliis insitionibus
est narratum. Tegumento [illegible] aliquo a ventis et sole defendatur
[illegible] quatenus hic [illegible] Ubi calor temporis ligaturam invaserit
ipsi principio tenuis [illegible] mane ac vesperi debet frequenter affundi ut hoc
alimento contra vim celi torrentis animetur. Potest etiam aliquis ve
teris [illegible] convenienter inseri. Cum ergo germen ceperit incre
menta [illegible] calami vel pali debet annecti ne motu aliquis
[illegible] perdentis quassetur etatem. Leni vinculo et non
stricte ligetur ne adolescentia mollissimi germinis nodo dure
constrictionis angatur. Si infra terram inseveris cum bustino co
gestionis cumula ut hoc quoque novelle [illegible] principiis ali
menta subministret. Aliqui etiam in vite vel [illegible] hyemali vel vere
inserunt surculum longum modicum veteris lignum et triam gros
situdinem possidentem vel etiam in eq[illegible] et sic utrinque incisis
[illegible] vel supradicto modo insitione [illegible] lege compaginant obs
[illegible] In palmite autem insitio duobus fit modis. Et uno quidem
quod omnibus melior est ut novum surculum novo per fissuram addatur
In fissura ut usque in eodem iuxta gemmam adhibita loco et ligatum
cum peciola ex creta imbuta et molli vimine deinde argilla cooperta
subsequatur. Aliomodo ut gemma vitis unius excidatur usque ad medul
lam profundato vulnere et transverse utrinque obliquato et eidem de
gemma vitis alterius obviatur et loco prime ponatur et fiat colligatio ut
in aliis et tunc convalescit et fructificat. Audivi etiam expertus in
ferunt se usque ad medullam vite plura terebra perforasse et ibi [illegible]
culum convenienti forami mediante insitum infixisse et comprendisse
non abscisa vite quod quidem si abscindatur [illegible] melius [illegible]. Est et
alius modus optime proveniens ut media inserenda vitis oblique
usque ad medullam vel prope eam incidatur quantitate duorum prope digito
rum possit immergi et tunc surculus duarum gemmarum mediante unus ve
teris usque ad medullam rasus ab una parte ut incisura in anti
cum tendat et opposito eo modo quo melius [illegible] alterius partis ex
terior in nova corticula imprimatur in plaga [illegible] ligetur et creta
cum posita peciola postmodum involvatur et per quattuor digitos vel [illegible]

matrem super insitam sit abscisa nec super eam a' insita permittatur aliquis pullu
lare et post circa vitem plures surculi conveniunt aptari ¶ Optime etiam
convenit si novis termino inseratur surculus et si eiusdem grossitudinis sit
cum trunco erit melius quod esse possit. alioquin cum una parte corticis ad
equetur. Vel secundum ... fiat ... medulla ... Insitio in ar
bores duobus potest fieri modis et unus quidem ... per cerasum
vel aliam arborem ubi uva tempore ... maturet. Alio vero
ut inseratur in arbore sicut omnis insitio ... fit quoque. Et pri
mus quidem modo est ut plantetur vitis iuxta cerasum vel aliam arborem
pirorum vel malorum et perforantur ille et per foramen vitis trahitur
et cum concreverit arbor et vitis ita quod efficiuntur ligna corporaliter continua
preciditur vitis ex parte inferiori ita quod non nutritur nisi per radicem et stipitem
alterius arboris. Et tunc maturatur uva cum fructibus illius arboris
¶ Inseritur autem in arbore ulmi et forsan in quibusdam aliis secundum
Columellam ut truncus arboris gallica usque ad medullam perforetur
terebra. Ibique affigatur surculus vitis secundum modum super inditum cum
iam de insitionibus locutus sim ... Fiunt preterea dicte insitiones locis calidis
mense februarii frigidis vero marcii. cum vites non aquate si precisso la
crimant humore. licet ... quo aquosas effundunt lacrimas. Et
postquam emiserint ... quoque insite compenduntur ... fieri
de mense madii et iunii in ... lacrimis si palmites inserendi
loco frigido et umbroso a pullulatione fuerint preservati ¶ Alium in
super modum quo nuda gemma loco alterius cum melle vel alia quacumque re
ponitur a quibusdam vulgariter predicatur. non pono quod eum nullatenus pro
bare ... ramis propter minimam teneritudinem gemme. Verum tamen
quidam fratres minores mihi asserunt quod de mense aprilis cum folia vitis in
cipiunt apparere accepit summitatem gemme remanentibus foliis prius cum
quadam acuitate ac in eo loco posuit aliam gemmam similem recentissimam
aliunde acceptam cum molli fimo bubulo et sine quolibet alio amix
tio ... quod probari potest licet videatur contra rationem. Similem posuit
a fratre alberto theotonico ¶ Catho autem scribit quod vitis insitio unica
per ver altera cum uva floret et optima est. Per ver sic inseritur pre
cidito quam inseres eam mediam diffindito per medullam eo surculos
preacutos acuito quos inseres medullam cum medulla componito ¶ A
lia insitio est si vitis vitem continget utriusque vitem teneram pre
cidito obliquo inter sese medullam cum medulla libro colligato ¶ Ter
cia insitio est terebra vitem quam inseres pertundito eo duos surcu
los ... quod genus esse voles insertos obliquos acuito ad

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

catur que est uva alba multum [illegible] et pulchra et in arboribus
bene fructificat. Item est uva que dicitur afrirogia que non est de
lectabilis ad edendum et in arboribus miro modo fertilis est et in
[illegible] [illegible] ubi homines uvas [illegible] Et hee due species apud
pisanos [illegible] Sunt etiam quedam alie uvarum albarum
species satis bone [illegible] que bonum et stabile faciunt vinum
et [illegible] apud pisanos [illegible] plantatur [illegible] verdiga que plures
faciunt [illegible] et [illegible] Et verdeola que grana facit vi
ridia et pura et mitos fert uvas que due species et inferiores quam mo
bone dicuntur in antiquis vineis et in quibusdam novis per comitat
inveniuntur [illegible] Sunt et alie species uvarum albarum quarum quedam
licet apud quosdam in magno habeantur honore tamen apud nos dimi
ttuntur aut propter paucitatem fructus [illegible] minimum melimen
tombus aut propter paucitatem fructus [illegible] Et hee sunt [illegible] et
tinent [illegible] bone per experientiam [illegible] Et hee sunt [illegible] in vineis [illegible]
[illegible] que optime sunt ad esum et in arboribus [illegible] in vineis [illegible]
sis et iuxta terram non rendent ad [illegible] et [illegible] et vernaccia que
licet apud nos bonum faciunt vinum faciunt [illegible] paro Et [illegible]
nes et cotina et graposa et [illegible] et longa que bonum faciunt
vinum et quibusdam annis sunt miro modo fertiles et maximos but
ones faciens sed qui singulis annis fructu destituuntur in flore non fe
rentes aliquo modo melimen Uvarum siliter nigrarum vel rubearum
multe sunt species quedam valde bone et quedam parve paro Et bone
quedam sunt grilla et zisiga sive mardegina que sunt quasi eiusdem
conditionis Sunt enim mediocriter nigre multum fertiles omni anno
habentes longa grana et [illegible] corticem subtilem et corticem
pulchrum et delectabile vinum faciunt et satis stabile sed propter nimiam
pluviam crepant eorum grana et in montibus non bene proveniunt sed
in campestribus locis letantur. Preterea tamen que zisiga nobilius vinum
facit sed minus quam plures faciunt butones et raros sed mitos et pura
grana Grilla vero facit omni hora [illegible] Et hee species habundant
inveniuntur bononie et in multis aliis terris Est et alia species
uve nigre que vocatur nubiolum que non est delectabilis ad edendum
et est miro modo vinosa et vult terram pinguem et [illegible] et
valde timet umbras et mature pullulat et facit vinum optimum
et stabile et potens valde [illegible] audet vel unam diem vel duas [illegible]
in [illegible] Et hee in civitate [illegible] et in illis partibus in maximo
honore habentur Est et alia species que vocatur [illegible] que est
uva nigra valde cito maturabilis et pulchros et longos et spissos

bononēs faciens In sapore dulcissima et vinū faciunt dinū et satis
durabile q̄ nigrū et satis fertilis est sz nebulinē aliquantulū timet
et in plano et in montib⁹ puenit et hec maxīe apud bonon
in locis infimis h̄etur. Est et alia species que dinuela vocatur que
valde nigra est et longa h̄ns grana et vinū faciens valde nigrū
et bonū in terris humidis et aquosis. Sz in montanis et siccis
locis non letatur. Et hec apud ferrariā p̄ ceteris speciebus eligitur.
Est et alia spēs que vocatur guiparesta hec nō est multū nigra
longum h̄ns granū et ante maturitatē omīa folia pdit in
sapore acra sine acida mediocrit fertilis botones facit raros
et vinū optīm et diu durabile. Et hec uua nō comedit ab aui
bus vl' canib⁹ ne libent ab hoīb⁹. Et ex ea plurimū inuenitur in
ptib⁹ montanis bonon. Est et alia spēs q̄ dr̄ guiparon que
pdicte silis in sapore et vini durabilitate et forma sz maio
res valde botones facit et grana grossiora et habundancius vi
nū sz minus nobile et magis loco pingui letatur. Et hec in plurib⁹ pti
bus bonon reperit. Est et alia spēs vue nigre q̄ paderna
vocatur que grossos et spissos facit racemos et multas uuas pfert
et vinū grossū et p hieme delectabile facit sz in estate nō durat
et hec in infimis vineis bonon inuenit. Sunt et alie
multe spēs uuaꝝ nigraꝝ q̄ ppt varias condicioēs malas inn̄
approbant sic est pignola q̄ multū diligit apud mediolanū sup
arbustulis sz apud nos bn̄ fructificat. Et albatica cū qua tingit
alia uua que nimis nebulinē timet et vinū nimis austerū
facit. Et varana clauina et porcina q̄ licet sint mirabilis dul
cedinis ad edendū et bonū faciant vinū tn̄ sunt fere steriles
et nimis nebulinē timent. Et ualminiga et tusca q̄ valde
nigre sunt. Et melegon⁹ que ante omēs spēs denigrat. Et m
inula que pulcherrima uua et durabilis est q̄ omēs alternis
tn̄ fructificant annis. Est etiā quedā spēs vue rubea vt
cinaprīū valde dulcis et durabilis sz pau fertilis. Sunt etiā
quedā gnā et spēs uuaꝝ silvestriū que lambrusce vocant quaꝝ
quedā sunt albe quedā nigre quedā valde pua faciunt grana
et puos racemos que sup arbores et sepes spinosas viridū suo na
turali motu conscendūt et non putant sz si inuenirent et p cultū do
mesticarent racemos facerent maiores et grana grossiora q̄ prius
Et hec nigre sunt tingunt vinū et clarificant si nigre vl' cū
uueis acquisitate ponant in dolijs nec viciant saporē vini.

Et que albe sunt clarificant et purificant alba vina. Sunt ergo quedā
spēs uuaꝝ grossaꝝ et duraꝝ que dicunt pergule vl' brumeste quaꝝ
quedā sunt albe quedā nigre quedā rubee. Et quedā h̄nt grana
rotunda quedā longa valde quedā cum mediocrit quedā specialia no
mīa h̄nt nomina. Et etiā quedā tempestiue maturitatē recipiunt quedā
tarde. Et ex hijs eligende sunt que magis placent ad esū quia nl'
ppe nichil aliud planentur cū et eis vinū nō fiat satis tn̄ competunt
ad agrestū faciendū acerbe.

Celum mediocris qualitatis tepidū magis q̄ frigidū esse dz
siccū potius q̄ nimis ymbrosum. Sz ante oīa vitis procellas
ventosasq; nimis formidat. Aquilo tn̄ vites sibi obiectas fecundat
Auster vō nobilitat. Loqz in arbitrio nr̄o est plus de vino h̄eam
an melius. De situ vinearū etiā sciendū est q̄ campi a monti
bus remoti et valles non aquose largius vinū ferunt. Colles
vō et campi iuxta eos existentes et naz eos h̄ntes nobilius vinū
faciunt. Preterea est sciendū q̄ in locis frigidis in montib⁹ a meri
die vinea ponenda est. Calidis a septentrione. Temperat⁹ ab ori
ente vl' si nāe sint ab occidente vt hac industria excelles qua
litas cōpetit. Loci natura sepe vitib⁹ mutant et ideo etiā gnā
queciens apposent plane igit loco statues vitem q̄ nebulas sibi
net et pruinas. Collib⁹ que siccitatem durat et ventos. Pingui
agro graciles atqz fecundas. Macro fertiles et solidas. Frigido
et nebuloso eas q̄ hiemem celeri maturitate pueniunt. Aut q̄
duris acinis inter caligines florent. Seuiis ventoso tenaces. Ca
lido gram teneriores et humidi. Sicco eas que pluuias ferre nō
pnt. Et ne multa duarū eligenda sunt gnā q̄ pfessione vitiorū suoꝝ
contraria loca diligunt hijs in quib⁹ durare non poterunt placi
da sane regio et serena tute gen⁹ omē suscipiet. Industrius g⁹ vir
pbata diligat et locis talib⁹ mandet que imitari possit ea vnde
sumunt sic metā queqz durabit.

Solum ad vineas ponendas nec spissum nimis nec resolutū
ppius tn̄ resolutū esse debet nec exile nec letissimū tn̄ le
to proximū nec campestre nec preceps nec uliginosum modice tn̄
rosidum nec salsum nec amarū qd' viciū saporem corrupto
vino contristat. Copius et alia duriora vbi gelu relaxantur
et solib⁹ pulcherrimas faciunt vineas refrigerans estate nidi
ib⁹ et humore detento. Sz et soluta glarea et calculosus ager et
mobiles lapides. Si tn̄ hec omīa se glebis pinguib⁹ miscuerit

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

Et silex cum terram supponit q frigidus est et tenax humoris nidices estate sitire non patitur. Item loca ad que de montibus terra decurrit vel valles quas flumini saciunt ut egestio. Argillosa terra commoda est si argilla sola grauitur iniuria. Niger sabulo et rubeus valis est cum fortis est terra permixta. Carbunculo ni stercoretur macras vineas reddit. In rubrica difficile comprehenditur. quamuis postea nutrimentum in ea. Sed hoc terre genus est valde operibus inimicum quod pre vel humore vel sole aut nimis madescat aut nimis sitiat. Solaque marcie vale solum est quod inter omnes inmiettates temperamentum tenebit. Et primus fuit raro quod desesso. Utilem vineis terram per hec signa cognosces ex si coloris et corporis rari aliquantum ac resoluti est virgulta que prouulit lenia nitida nitida procera et fecunda sint ut piri siluestris prunus rubus ceteraque huiusmodi neque intorta neque sterilia neque scabrosa neque macra exilitate languencia. Ad pastinandum preterea rudes agros vel marcie siluestres eligamus. Vltima est eius condicio in quo fuerunt vineta vetusta quo si necessitas coegerit prius multis arationibus exerceatur ut abolitis radicibus priores vinee et omni eius carie et squalore depulso nouella vitis tutius possit induci.

De mense septembris vel octobris locis aridis. Aut januarij vel februarij seu marcij locis humidis fieri debet pastinum siue cultura ubi vinea est plantanda. Que tribus fit generibus aut terra in totum fossa aut sulcis aut scrobibus tota enim debet effodi ubi ager est in mundus et siluribus truncis et motabus filias vel herbas noxias spacia liberentur. Ubi autem sunt commode nouales scrobibus pastinemus aut sulcis. Sed melius erit sulcos qui humorem velud in totum spacia per strata transmittunt. Fiant autem sulci longitudine qua destinaueris Tabule latitudine trium pedum vel quatuor. Altitudine unius pedis in locis humidis. vel duorum in locis siccis. Deinde si ligonibus per homines vinea est colenda tantum crudi soli relinquimus quod altero sulco impresso viti autem ... vel quatuor distant pedibus. Sed etiam in solo exili quatuor in p... et tres et semis in mediocri. Ubi vero arride sunt vinee quinque vel sex pedum spacia que non fodienda sunt in medio relinquantur quod si scrobes fieri placeat tantum fiant longe quantum vites distare debebunt ut in quolibet scrobis capite planta una ponatur. Possunt tamen commodissime fieri sulci distantes in tanto spatio quam vinea spissa finaliter esse debebit et in quolibet sulco plante in duplo spissiores quam esse debeant poni. Hic quod antea ligonibus parum et spacia per triennium aut quadriennium arari et ...

genere seminum seminantur vel seri. Cumque vites excreuerint una inibi ad dextram et alteram ad sinistram ... et de utraque duas fieri vites sicque spatium totum implet. Scrobes non sunt ultra duos pedes altius fodiende ne que pangimus frigore sarmenta laborent late scrobibus equaliter sint incisa. Ne obliqua vitis sauciatur altius intentibus sarmentum tum fossor incumbat. Pastinum autem omne quod ... sibitur duorum pedum altitudine uniuersa terra fodiatur. In quo ... diligentia ne crudum solum occulta fraude fossor includat quia venit per spacia que fodiuntur virga custos exploret in qua modo est perducte altitudinis designatio. Et radices omnes et purgamenta marcie rubi et filices in summum redigi faciat que cura in omni ... sationis genere est undique seruanda. Potest etiam commode fieri ... et stricte quemadmodum tamen perinde ubicumque vites per uniuersum agrum perpetuo stare debent sicut quod per omnes agricultores expertos bonum et in locis aliis pluribus obseruatur. Potest etiam foramina in terra fieri ubicumque vitis plantanda est que quidem tamen palo fieri consueuerunt. Sed est melius valde quod fiant cum forateria quod est instrumentum ferreum per me ... nuper inuentum quo terra commode expedite perfunde foratur foratasque terra editur. nec in foraminis pariete ... ad infixione debilium radicum impediat. Et hoc quidem pro valore perficiatur nisi ager lapidosus fuerit vel saxosus. ... locis quidem qui si pastinandus erit prius impedimentis et omnibus liberetur arboribus ne fossa terra post calcatum assidue solidetur. Illud quidem experientis assiduis compertum est vites melius prouenire si vel statim fosse terre vel non longe ante pangantur cum tumor pastini nondum repentina soliditate subsedit. Et hoc quidem in sulcis et scrobibus est.

Plante vitis que mollioribus diebus colligi debent quando plantari probatum tamen sunt et etiam ante colligi potest si bene fuerint. Et meliora quidem tempora colligendi eas sunt tempus octobris quando pars foliorum cadit et post adhuc retinetur in vite tunc enim calor naturalis in vitis adhuc est expansus in ramis. Sed cum omnes frondes ceciderint omnino et superuenit gelu intensum in aere tunc ramis eius calore naturali destituti sunt qui propter frigus aeris fugatus huius ad radices ad calida viscera terre quare tales plante difficilius comprehenduntur. Tempus preterea marcij in quo iam calor et humor ad ramos redeunt ... germine ... ... incipiunt est optimum ad plantas colligendas propter eandem rationem. Eligendarum quidem plantarum ratio multiplex est. Et primo quidem ex tali enim eligi .

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

debent que non sit multum pinguior eo in qua pangi debent: sed sit equa
lis aut exilior. Nam si a pingui terra ad solum exile transferuntur vi
les esse non possunt: et sepe stercore adiuvent. ¶ Item eligenda sunt
pangenda semencia de vite media non summa neque de infima: quinque
vel sex gemmarum spatio a veteri precedentia quod non simile degenerat
que de locis talibus colliguntur. Summa flagella respuendi sunt ac sur
culos qui licet bono loco nati sunt tamen fertilitatis beneficio carue
runt. Pampinus autem qui de duro nascitur etiam si fructum attulit
pro frugifero non ponatur. In suo enim loco fertilitatem a natura translatus
vero tenet sterilitatis vicium quod nascendi conditione suscepit. Sum
matur etiam de vite fecunda neque existimemus ea brachia fertilia
que uvas singulas aut binas producunt: sed que multa ubertate cur
vantur. Nam potest ferax vitis in se feraciores habere materias. Erit autem
tibi hoc signum fertilitatis si de duro aliquo loco fructum attulit
si ferum impleverit ramulos ex omni parte surgentes. Sed hoc sig
nis propriis per vindemias est notandum. Asserit autem Columela
uno anno explorari fertilitatem non posse: sed quatuor quo uno
cognoscitur vera generositas sarmentorum. ¶ Ad pangendum novello palmes
debet eligi duri in se nichil habens et veteris sarmenti: qui hoc sepe cor
rumpit et putrescit. Mensura sarmenti unius cubiti secundum paladium
esse debet. Quamvis aut longius videtur esse debere maxime in locis decli
vis montosis et aridis. atque in foveis ... pangantur. Spongi
ramulis et capillis sunt antequam esse purgandum. ¶ Serende
sunt plante vitis taliter quod vento et sole non urantur. et aliquo modo
ledantur et precipue sub terram usque ad dimidiam partem mersa si pauc
orum fuerint diebus. Si vero eas diu servari necesse fuerit et maxime
iam multo adveniente calore usque quando ad summitates ipsarum terram vel
de contrita operiantur ipse adeo quod tum tamen magis quam super diligenter ponantur
singulas plantas tangat. Ne si eas transvehi ad partes multum re
motas oportuerit lectus vel palle molles et medium lutose cum
plantis optime misceantur et sacco vel sectorio quod est melius
involute stricte ligentur capite grossiori atque paratis paleis et sto
rio cooperto. et atque portantur quantum fieri potest a sole defendantur et vento
quod si nimia esset aeris siccitas possunt quinque vel sex capita grossiora
in aqua demergi. sic enim disposite diu servari poterunt et tene
ri sine lesione ipsarum

Tempore septembris et aprilis in locis frigidis vinee
sunt plantande. Temporibus vero de mense octobris et marcii

Calidis de mense novembris et februarii. Ita tamen quod in omnibus predictis
locis si humidi et campestria depressi fuerint post hyemem panga
tur ne calor nimis per aquositatem duplicitatem loci vi et hyemis ex
tinguatur. Si vero arida et montuosa sint loca pangendi ante hyemem
plantentur ut superflua locorum siccitas cum plantis humiditate hyemis
temperetur. In locis vero temperatis ante hyemem et post congrue pangi possunt
Item ponende sunt vites placidis diebus et tepidis. quando solum est mo
dice humidum: sed potius aridum quam lutosum ¶ Cum vinea plantatur
in ordine aut plantatur in foraminibus palorum grossorum vel in foramine
instrumenti quod ... vomer quod est valde melius. et tunc factis fora
minibus directis vel parum obliquis duo sarmenta in parte inferiori
oblique in quolibet foramini imprimantur et sabulum vel terra soluta et tri
ta et aut paucis maturissimo letamine palearum vel vinacie mixta
usque ad medium foramen ponatur. Deinde creta vel terra ibidem
inventa repleatur. aut in parvis foveis convenienter profundis panguntur
capitibus plantarum longe positis secundum parte infima et in suprema iux
ta signum atque sint undique proportionabiliter positum. coniectis et ter
ra comminuta mediocriter supprimantur oculata. Caput sarmenti autem
deponitur contorquendum non est nec aliquo modo vexandum. Nam pars
ea de qua radices sperantur nimie nulli subtrahenda est. Due gemme
fertiles remaneant super terram nec diversa penitus secun
diori parte super eam quod est sterilis premium relinquatur. ¶ Ubi pinguis
est natura terre maiora inter vites spacia relinquantur. scilicet quatuor
pedum et ubi exilis angustiora scilicet trium. Ubi vero mediocris trium pe
dum et semis. Preterea non est uno tantum genere vitium omne pastinum
conserendum. ne anni iniquus gravis vindemie spem omnem excludat.
Et ideo quatuor vel quinque generis eximii sarmenta pangemus. At ex
pediet maxime genera tabulatim expositum dispositum. et sic generum diver
sitate distincte posita poterit eam optimorum more minus expedire
et gradatim que velocius maturantur prius condere. deinde que serius
ac melius puro sapore sine lucramine alterius sapore generis unumquodque
vina servare Et si hoc facere tibi difficile videatur non alia sil' conferas
quam que sapore et flore et maturitate conveniant ¶ In scrobibus
vero magnis et latis ut vitium distancia esse debet per angulos quatuor
sarmenta deponas et undique ut dicit Columela stercori mixtum
sil' spergens. et si exile solum fuerit pinguem inferas terram scro
bi. si vero nimis cretosum eidem inferas sabulum. quod si arbustum te
delectat habere plantam generose vitis prius in seminario nutrire debebis

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

unde radicata transferuntur ad scrobem cui arbor est iuncta In seminario
autem brevi spacio distantia inter se sarmenta depones. Et cum invalu
erint hinc post biennium radicabitur vitis vel arbuscula et transferen
quas autem depones in scrobem ad singulas maritas rediges pu
tatis omnibus que superflua sunt. Curtatis etiam radicibus si quas pote
ris invenire vexatas. In scrobe autem ad arbustum faciendo duas
radicatas deponas vites observetur ne se in radice contingant
et ipsas vites ad [illegible] latam distrecta quinque. Varro asserit scrobe
non primo anno esse complendam. que res [illegible] alius funda
re radices si hoc arridis primis forte [illegible] vero sarta pu
tresceret humore suscepto in terra statim [illegible] arbusta
que faciat plantis arborum de hiis [illegible] ponatur [illegible] agro suppetit
habundantia hiis utatur. ulmo. opulo. sal[ice]. populo. fraxino. ceraso
pruno et similibus si salice et populo in locis humidis tamen uti possi
mus ceteris vero in hiis et aliis locis. Et hiis autem quibus truncos
radicatos vel salicem et populum sine radicibus circa scrobem vitis
sicut oportet. In scrobe vitis ab arbore sesquipedis vel duorum pe
dum distare debebit spacio Nam arbori ramis proxima vitis
aut ipsius opprimet incrementum aut opprimetur ab ea. Aliud etiam de
transferenda vite ingenium fieri potest et [illegible] corbicula
ad arborem vel populum fertur cui vitis adheret et infimo
[illegible] perius et inducto in eam sarmento vitis suspenditur
et terra repletur quod sarmentum exacto anno in corbicule fundo in
cisum cum ipsa corbicula obruitur circa arboris maritandas radices
et hec quidem fiet sine ambiguitate prudenda. Cauis etiam muni
enda est adversus pecoris appetentes iniurias et arbori sue pariter
alliganda. Cum vero arbores riparum vitibus munire desideras
optimum est et facile sulcum in ripa facere ibique spinas et taleas
mixtim ponere et fossato effosso terram superinducere. sic enim spinis
munietur ager et per eas vitis tute conscendet. Optimum preterea genus
est [illegible] vinearum que sunt ut vites velut arbuscule stent. quia
quidem plantentur ut hee que in ordine disponuntur. Et hee quidem
aut undique pangunt equaliter aut uno ordine tantum distant ab alio
proximo ut placet remotum. Sed in hiis una sola planta in quolibet
potest poni in duabus vero anteibus. In tercio vero bonum erit ubique duas poni
quibus proxime plante perducte possint annis sequentibus temporis quod si
in quolibet loco due ponantur cum invaluerit debilior auferatur ut
una sola remaneat. Preterea sciendum est quod nunc vitis celum soliqu

substernunt signum quiescent [illegible] terre solique in earum plantatione propue
servanda sunt ea que supra diximus cum de aere et situ vinearum loqueremur

Propagationes quinque in vineis quinque ad arbusta fiunt In vineis
quidem quinque propagantur in locum vacuum ubi vites sunt ordine
vinee debet esse. quinque vero in locis aliis que [illegible] sarmenta genus sarmentum
vitis nobilis propagatur et quinque per [illegible] rencias ducatur ut vinea in
crementum recipiat. Et primo quidem modo ad ordinatum pro
trahitur locum aut statim autem sarmentum sufficiens est longum aut succes
sive per annos ubi eiusdem deficiat longitudo Et idem observandum est
in omni propagationis genere Si autem in locum eradicande vitis propa
go ducatur aut hoc statim fiet aut primo anno per unum pedem prope vite
auferendam protrahitur ut habito vitis dampnande fructu autum
pnis sequenti levius in locum prius eradicate trahatur. Cum autem protra
hitur ad arbores vel arbusta per unum pedem ad minus ab arbore
fiat remota propago In omnibus autem premissis modis letamen
in fovea super terram circa propaginem apparentem relicta ponatur
nec sub terra per mattinam propaginis apponatur Alioquin superfluo letaminis
calore debilitatur vel arescit nisi fuerit adeo maturum et vetus quod omnis
calor letaminis exalaverit Est autem sciendum preterea propagationes
fieri aut in fossione totius vitis que propagatur aut magis sine
curvaturum sarmenti ut velud arcus super terram relinquatur alia
pte vitis in fossa quod si fiat nigri post biennium condantur au
tem unum quod est tutius propter debilitatem brevi nature radicum
que vatem novam sepe non convenienter defendunt Vetus
et antiquata vitis et que longe minimum producat frugiferos
palmites renovatur per studiosum cultum agrestis tempore eidem
adhibitum et per firmatorum letaminis aut fermentosa aut sabuli in
loco cretoso nimis. Aut crete in terra nimium sabulosa.
et per strictam putationem aut incisionem factam in loco stipitis in
tido et succoso. Columella dicit quod si vitis populari vel arbusti
que est in integro trunco in solo robusto stricte putetur et
ablaqueata sinetur et inter tertium vel quartum pedem a terra
mucrone feriatur acuto ac fossa frequentius moveatur ex eo loco
germen plerumque producit in vere at maturum vitis fundit quia
reparetur vitis. quod si truncus vitis est nimia vetustate corrup
tus de mense marcii super terre superficiem vel sub ea modicum
recidatur ut surculus in absciso trunco vitis eadem renovetur. Vel
autem vitis que sola est minimum longe producat frugiferos pal

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

mites plicetur vini vinote a vite et intrans ibi in terram extat a
fodiam ad vitem et post hyemem incidatur mater ¶ Vinee
renovande vitis omnes laudabiles sunt generis et tunc de omnibus
fiat ut de singulis vitibus superius proxime est dictum. Aut omnes sunt
male quo casu nichil erit utilius quam eam universaliter extirpare
atque sufficienter vetustis consumptis radicibus eam de novo plan
tare. Et si quedam vites sunt bone quedam male, radicitus ex
tirpatis peioribus et appositis palis in omnibus locis in quibus
vites capiantur que relicte sunt vites adeo fodiantur quod facile
flecti possint et totaliter submerse in duas aut plures partes
secundum exigentiam et possibilitatem spatio unacumque distribuatur et du
obus palmitibus in singulis locis ad plus relictis cum duabus gem
mis super terram ceteri amputentur et unicuique viti ex fimo aliquid
apponatur. hoc est pretermittendum quod de novis palmitibus tanti
de unoquoque sub terra mergendum est quod de novis palmitibus radi
ces in loco congruo novas emittere possit quam in veteri non sit quia
novum facile non nascuntur quod si aliquis remaneat locus ad quem
nullus possit palmes produci eidem aliunde translati novi palmites
tribuantur ¶ Dicimus igitur propagatio fieri potest in mensibus octo
bris et novembris februarii et martii cum terra nec adeo mol
lis est quod comode tractari non possit et eius partes [illegible] nec
adeo dura quod nimium fossationem resistat. In aquosis autem mini
mum locis post hyemem et in siccis ante hyemem utilius propago
ducetur. Ita tamen quod in plano sub terra uno pede in clivis et ru
mosis usque ad duos pedes vitis trahenda mergatur vel forsan
ea que fit ante hyemem in omnibus locis est melior. dum tamen in aquosis
terra ita eam bene disponatur quod firmandis radicibus ut apte pala
dinis vitis muniatur cum proferendi palmites ea anno non proveniet

Vites inseruntur aut in vitibus aut in arbores Et in vite quidem
insitio duobus fieri potest congrue modis In trunco videlicet et in palmi
te Insitio in trunco fit hoc modo ¶ Eligatur truncus inserendo talis qui
sit solidus et humoris exuberet alimento Neque ulla vetustate aut
iniuria laceratus arescat ¶ cedatur citra terram aut ad medium pedem
infra eam vel ultra supra terram difficilius comprenditur. Varro autem scri
bit vitem inserendam secari debere triduo antequam inseratur. Aut
paulo infra insitam ut qui in ea immanis est humor diffluat antequam
inseratur aut paulo infra insitam incidatur ut inde humor adve
nimus affluere possit. Inserendi surculi sint solidi rotundi gemmis

medullam faciato huius medullam cum medulla coniungas. arctatoque ea quam
terebravimus alter ex altera per eos surculos facto. sint longi pedes
binos. eos in terram dimictas [illegible] ad unum caput medias vi
tis umelis [illegible] terram defigito. eum quod aperto nec omnia luto depsito
limito alligata detegitoque ad eundem modum tamquam cicas ¶ Ego autem
aliam insitionem vitis saepe probavi et eam inveni infallibilem et se
curam a pullulatione et lesione fossure. Hanc insitionem hoc modo facere
[illegible] palmitem novum longitudinem ante quattuor digitos veteris
pendentis anni et [illegible] dimidiam veteris partem usque ad me
dullam ea salva [illegible] in parte inserenda et ex alia dimidia
veteris forma cuneum longum digitis tribus scilicet usque ad palmitem no
vum et ibi fit una corbeculam et cuneus ibi bene fortis existat maxi
me a parte medulle [illegible] ab altera tamen et fiat bene acutus Postea finde
per medium stipitem inserendum eiusdem grossitudinis si esse potest
alioquin sit grossior [illegible] et de parte habente minus de medulla demat
quantum unius digiti grossi et in fissura infige cuneum ut cohere
at fortiter adherens [illegible] breviori stipitis fissi et alia duo capita
equalia sint al[illegible] vel novum ut vinculum possit stringere utrumque
caput veteris p[illegible] equatur. Deinde liga stricte cum vinco salicis
so totam fissuram [illegible] modo poteris inserere duo vel tria vel plura brach
ia vitis reliquis omnibus amputatis, deinde totam vitem insitam demer
ge in terram et tot sulcos in quamlibet partem volueris facias quot brachia
sunt insita ut in quolibet sulco in loco vel locis ubi loca insita in terra
iacebunt unam parvam foveolam facias in quam tota ligatura mittere de
mittatur Et terra cooperta pedibus suaviter comprimatur et vltra unam spannam
ad minus sarmentum supra elevatur ¶ Item poterunt sarmenta nova in
novo sarmento vel veteri [illegible] et eodem modo in terram deprimi
Sed et est opus quod inclinari cum [illegible] fissa sarmenta ne flectendo facile rumpatur
Pratis calidis mense octobris et novembris februarii et mar
donec eius augentur gemme iusta fiet plantatio vinearum
Frigidis vero mense februarii et martii tamen In temperatis utroque potest fieri
tempore. Sed commodosius erit in montibus vineas que septentrionem aut
partes occidentis respiciant verno putari tempore. Alia pars adversa orienti
orientibus plagis reddatur autumpno Nam in calidis locis et in omnibus
calidis pruinatis viis et non nesciat Et secundum hoc sunt calidiora in puta
tione vitatur ut vitis fiat in cautione robustior ne debili vitiosale
duo diminuenta sunt quod quidem capti putatores [illegible] in
ordinatur et depressis vineis non observant dicunt melius esse supra

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

te vitis renovari frequenter. Resecanda sunt etiam in ea tota debilia et ma-
lis locis nata sarmenta. Et sarmentum quidem inter duo brachia natum debet
cidi quia si pinguedine brachium quodcunque debilitaverit illud brachio
deciso succedat. Erit tamen optimum putatorem sarmentum inferius bono
loco natum respiciente vitis causa semper tueri et ad unam vel duas gemmas
relinquere. In locis letis et clementioribus alacius licebit vites expan-
dere. In exilibus aut exiguosis aut declivibus brevior est habenda. Sed erit
sapientis extimare vim vitis, nam que alicuius colitur et pinguis et fecun-
da est plus quam octo palmites habere non debet. Item quod semper in parte media unum
vel duos relinquamus custodes. Quando iuvenis et humilis est singulis brach-
iis singula flagella dimitte. Sed in una parte providendum est ne in
una parte sint sarmenta quam suas quia si fiat tamquam si fulgure tangatur
arescat. Circa crus quoque nascentia amputentur si non desideret vinea
renovari. Relinquenda sunt sarmenta neque enim dura neque in summo
quia hec velud pampinaria minus afferunt. Illa vero vitem immensitate fe-
tus onerant et longius ducuntur quare sunt in medio loco firmanda
non iuxta gemmam sed aliquanto superius fiat plaga et avertatur a gemma
propter lacrimam defluentem. Ungues etiam custodum siccos et annotinos
recide et omnia que vetera et scabra reperies. Nec si truncus vitis sole vel
pluviis vel noxiis aliis est cavatus purgemus quicquid est mortuum pla-
gasque eius amurca liniamus vel terra quod proderit adversus predicta. Cortex
etiam rasus et pendens a vite tollatur quia res ut ait paladius musto
rem feces reddit in vino. Muscus etiam tollatur ubique repertus. Sed pla-
ge quas in duro vitis accipiet oblique ac rotunde fore debebunt.
Vetera igitur sarmenta quibus primi anni fructus pependit omnia re-
cidantur et nova etiam cum suis capolis et ramulis inutilibus relinquantur. Sci-
endum quod in quibusdam partibus sarmenta quantum longa sunt a natura producta
a putatore relinquuntur ut apud cremonam et credonam et alia multa lo-
ca. In quibusdam solum summitates steriles auferuntur. In aliis usque ad
unum pedem palmitum longitudo relinquitur. Alii vero adeo stricte putant
quod usque ad semipedis mensuram plus palmites breviant. Et primus quidem
modus non est observandus nisi in locis letis ubi pertice non ponuntur sed
vites velud pertice vel funes undique extenduntur. Hoc vero apud Ast-
observatur atque palis tamen circa vitem affixis et ad eos palmitibus pau-
cis extorsis sicut in duo modo superius tolleratur in letis vineis.
Et in hiis vitibus quibus quasi suas gemmas per longa intervalla distulerit
et huius vinee plurimum fructum ferunt et multos botros licet non adeo
magnos ut vites stricte putate multumque et assidue fodi et firmari de-

et firmari

siderant tales vinee ut fructus et palmites congrue ferre possint. Hec
[illegible] vinee in quibus usque ad unum pedem abbreviantur palmites ut bono-
nium et in aliis letis locis in mediocri solo defenduntur et qui in
omni genere vitis congrue palmites fructumque suum defendunt. Nunc
vero strictissime putantur ut apud ferrariam et in quibusdam aliis locis.
Et in provincia talis [illegible] sine palis et perticis velud
arbuscule in suis stant [illegible] que sursos valde necesse inveniunt
habere et maxime in [illegible] speciebus solis et in specie vitis que vocatur
albana et selvatica que si [illegible] nimis [illegible] vinas fecerint
et sufficientes per annum [illegible] palmites non [illegible] et hec est in vi-
neis putationis. In arboribus et [illegible] tot materie relinquantur
quot virtus vitis potuerit tolerari ut tamen non sint in loco aliquo
nimis spisse et in sarmentibus [illegible] omnes [illegible] steriles
auferantur. Plantantur autem a pluribus de tine in [illegible] ut
plures uvas ferant. Sed si annis singulis putentur erunt pinguiores pro-
ducent et longiori tempore vitem defendunt. Nullatenus autem nunquam putan-
tur vites in magnis aut ramosis arboribus constitute propter nimiam difficul-
tatem putationis [illegible] sed per has vites fortiter pariunt ut quasi arida
examinantur. Et quamvis [illegible] parant sed eas suo [illegible] vite fiunt.
Item sciendum est quod in qualibet vitis putatione est considerandum
sunt si fructum spes ut tales palmites tamen relinquantur in quibus propri-
etates fructuum spes habentur ut sunt valde nati rotundi et gros-
si et rotundas gemmas habentes et spissas [illegible] vitis [illegible] Item
successivas materies ut [illegible] custodes et sarmenta in bono loco nata ex
quibus materia sequentis anni possunt bona brevia valde relinquantur. Item
locis quibus vitem [illegible] ut custodem relinquas etiam in parte infima vel in
alio loco [illegible] propter vetustatem vel deformitatem vel [illegible] loci
[illegible] vites indiget renovari ut postquam sufficienter creverit in
loco [illegible] amputetur. Item notandum quod si vitis mature
putetur [illegible] pullulat et plura sarmenta et minora producit propter
[illegible] qui non effundit. Consolidatis plagis ante [illegible]
[illegible] quare toto cedit in ramorum augmentum. Quod si tarde putetur seri-
us pullulat et fructus plurimos consequitur propter effusionem superflui
humoris aquosi digestione humoris viscosi ex quo fructus generatur impe-
dientis. Ideoque vites et vinee [illegible] pingues [illegible]
humore indigestio luxuriant nimium in frondes et palmites et que
pruinas timent serius putentur. Item post bonam vindemiam [illegible]
cius putari propter consumptam virtutem vitis. Post exiguam vero largius propter

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

vites eiusdem altitudinis rescisas reliquie. Arbores vitifere quedam ullomodo
putantur ut que ferunt labruscas que sunt vites silvestres quas magis
putari consueverunt vel vites domesticas que parvis tamen a quibus-
dam sumitate purgantur. Quedam de ... in itarum putatione ut si
arbusta et arbores magne que vites domesticas sustinent non
sint fructifere arbores que aviditate fructus non putantur. Utile
tamen est si eis annis quibus arbores putande non ... nimia
spissitudo et rami superflui amputentur.

19 Novellam vitem Columela dicit post primum annum ad unam
materiam esse formandam nec recidenda totam. Sic ... con-
suetudo est anno secundo expleto quia vel intermitunt vites modicum absci-
se vel inferiora sarmenta producunt quam amputato capite velut pa-
rtim ... duro coguntur exire. que iuxta ... committuntur
veteris sarmenti ad unam vel duas gemmas inferioris capitis
relinquenda sunt que est merito in viticula fortiori faciendum. Nam debilis
nimis viticula secundo anno recidenda relinquitur. Et sine adminiculo
calamus novelle vitem vel exiguus palus ut sequenti anno robusti-
ores accipe possit. Et tamdiu recidenda est usque ad unam vel duas
gemmas donec leta et fertilia sarmenta producat. Quod autem fecerit si
quidem vitis velud arbuscula formanda est ad unam tantum materiam
revocatur. Si vero autem pali et pertice auxilio stare debet in ea due
materie sunt faciende que tante longitudinis formentur quanta desidera-
tur stipitis altitudo. ut vitis in exili solo brevioris unius pedis
In pingui vero et leto maioris duorum vel trium pedum altitudinis
disponantur. Anno deinde sequenti quatuor ad plus materias habere debe-
bunt. que in partes quatuor dividantur. deinde sequentibus annis tot
idem vel plures secundum doctrinam vinearum in putatione tradita. Que
si vitis super arbores vel arbusta conscendere debet per etates ad hoc per-
ducenda est donec ad ramos fuerit. Ibique mansura debebit ut in eius
sumitate nata capita sequenti anno dividantur secundum divisiones que in-
venientur in arboris ramis. Deinde omnes per ramos eodem modo vitis
parietes ascendens una semper maior ad cacumine arboris dirigendo. For-
mantur vinee diversimode secundum varias consuetudines civitatum et
locorum. Nam in quibusdam locis formantur in ordinibus cum palis aut
perticis aut cannis sarmentibus tensis aut sine aliquo auxilio ut alibi
dictum est. In quibusdam fiunt in arcubus et tunc a cum una pertica tantum vel
duabus sive tribus cum sunt in leto solo et maxime in arcubus arborum

quibus vites mediantibus quibusdam palis substentantur. Fiunt etiam fi-
in pergularijs parvis et tunc apte stipites sint depresse et ab altera di-
rigantur in altum que multo egent lignamine et arbore sed plurimum
fructum ferunt. Ego autem pono unam perticam solam in parte depressa
et unam in parte altera bene fortem que omnes palmites valde longos
et fere ad terram pendentes sustinet cum magna fertilitate
uvarum. sed unam perticam ab altera distare facio per unum brachium so-
lummodo et talia pergularia facio in ripis vinearum et agrorum in quibus
sunt sepes et arbores super quas repunt fraxini multa et maxima
per anno sequenti et hoc modo paucis expensis multas uvas percipio in ripis
et sepibus viridibus que aliter nisi pro clausura et lignis pro igne
parve ac nulle utilitatis existunt. que et plurimum loca exornant.
In quibusdam formantur in arbusta humilia undique ordinata vel
in magnas arbores arcubus distinctas. Arbusta humilia vitifera
formanda sunt ut eis plantatis postquam biennio vel triennio elapso
sufficienter convaluerit In sex vel septem aut octo pedum altitudine
rescindantur. Ita quod [illegible] solo breviora. In leto vero et pingui altiora
formentur. Ibique [illegible] annis anno sequenti omnes exceptis quatuor
melioribus am[illegible]tur. Et remanentes in partes quatuor divisas cum
perticis aut vim[illegible] formentur et ligatis lapidibus sufficientibus perpen-
dicularitur coguntur per latum extendi ne dirigantur in altum qui cum
fructificanti fuerint longitudine trium vel quatuor pedum sinantur. habe
in quorum capitibus erunt vites fortibus vinculis alligande. Et hunc
modum proprie observant in partibus mediolani. Et pergamenses faciunt
stipitem magis depressum videlicet trium pedum et ramos ibi natos
etiam plures elevant in altum formantes arbusculam vitiferam
ad modum campane inverse. In cuius medio super stipite moratur
qui putat vitem et arborem. et ipsam vitem circumcirca expandit
faciens palmites omnes foras undique stare declives. Magne
vero arbores formande sunt ut in altum et depressum habeant undique
multos truncatos ramos secundum possibilitatem vitis arborem opientis
super quorum capita ligabuntur vites que postmodum cumuste ad inferio-
ra flectentur. Possunt etiam comode formari ut vites ferant et ipse etiam
arbores augmentum non perdant hoc modo videlicet autem populus salix vel ulmus
erunt circa grossitudinem brachij circa duodecim vel quindecim pedes
sumitas mandatur et ramis ibidem nascentibus unius rectior permit-
tatur extolli in altum quantum voluerit et singulis annis vel alter-
nis ramusculi auferantur ab ea sola sumitate relicta. Ceteri vero rami

infra dimissi sarmenta ut in humilibus arbustis vinitoris domus est. ad
quos vites ligentur nec abinde super conscendere permittantur. Item ut in-
re scribit ubi terra naturaliter humida est ibi oculus vitis tollendus eo quod
[illegible] et alimonio non ut in calice querit aquam se solem [illegible] vi-
esse puto in locis campestribus humidis pampinare vineas tempore [illegible]
congruus sub mense madii et iunii et ipsas liberari ab omnibus superflu-
is et inutilibus pampinis et sarmentis. Deinde maturitatis fere vinis
post mensem augusti eas superfluis frondibus denudare ut sol uni-
versas uvas videre et coquere possit ut vinum maturius et fortius
fiat et superflua humiditate consumpta fiat melius [illegible] et odoris.
Vinee relevande sunt et vites ligande antequam melioris
gemme nimium turgescant. Et vinee quidem que in ordinibus
carum palis et perticis sunt ita quod in eis vites spisse sunt vi[illegible]
distantes equaliter relevande sunt ut cuilibet viti palo affixo [illegible]
in medio vitis cingatur conveniens vinculo [illegible] vinea est depressa [illegible] vo
alta in duobus cingitur [illegible] est locus [illegible] novem palos sex perti-
cas aut cannas convenienti altitudine [illegible] vinculis sit in
medio et cetere constantes sic [illegible] et vinde
[illegible] qui ad omnes vites per accessum [illegible] palmites
in partes quatuor defendi [illegible] dividantur et [illegible] fortioribus
partibus debiliores debilioribus alligentur. In hijs [illegible] vineis que tenuio-
res habent vites pali per totum tribus distantes pedibus affigantur et
eisdem cannis vel perticis alligatis super inducantur vites et taliter distri-
buantur quod occupant universa spacia et ligentur. Et hoc modo observatur
in multis locis marchie anchonitane sed mihi non placet. Ubi vero
palmites velud funes tenduntur cuilibet viti circa eam tres pali
prius ponuntur medio pede distantes et vinculum quod circa eos velud
sertum cingitur. Deinde palmites extenduntur et inter vitem et [illegible]
furca parva ponatur vel baculo ligetur ne uve flectantur ad terram.
Et tam huic vinee quam ceteris in quibus palmites longi relinquuntur
multum videtur si fiat propter pali ligaturam extra eam postquam iam lac-
rimas effundere [illegible] modicum torqueantur sarmentes. Nam huiusmodi
tortura nascatur infra ligaturam [illegible] successura materies nec vinis
nascentibus aliquam inferet lesionem. et hic modo apud astenses laudabiliter
observatur ab omnibus. Sed palmites circa vitem sine perticis ad duos
tres vel quatuor palos post vinee fossionem sub satis immobiliter
et inepte ligantur. In hijs autem vineis que in arboribus consistunt
si arbor propius [illegible] sarmentis [illegible] fuit [illegible] est earum operatio. Si vero in

pavia per[illegible]

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

vel certe ius ut semiplenum sit vas et obstrue diligenter gypso. in
to enim tempore permanet mustum valde dulce multo magis si ita fuerit
et si vase pelliso toto in puteum vas immittitur quia non superebulli
ens semper erit mustum. Si quis et quiescabit i paulatim coali
ceinet vinas ut non comparant se fortiter. Et hoc mustum vale
ad permanentiam habebit ut burgundi dicant. Alii vas ut est dein i
[illegible] et exterius pice purum in puteum ponunt ut labea sola s
[illegible] hoc per experientiam optime visum. Alii in arena
dum vas suffodiunt.

Ut cognoscamus an mustum habeat aquam pira cruda vel
[illegible]nosdam mora mitte in mustum et si aquam habet submerge
entur si non autem supernatabunt. Quidam cinnam grecum que nascitur in a
quis vel limi vel papiros vel fenum vel aliquod aridum vngunt oleo
et in vinum mittunt et extrahunt si aquam habet congregabuntur mo
lee gutte. Et quanto plus de aqua habuerit tanto maior erit guttarum
aque congregatio. Alii simpliciter facientes inmittunt in ollam novam
nodum infusam et appendunt duobus diebus stillat enim olla aqua
mixta. Quidam in calcem vivam superinfundunt et si quidem aquam habet
sonabit ampullas faciendo et resiliet. Quidam [illegible] spongiam nova
oleo vngentes ea obstruunt os vasis et evertunt et si aquam habet
fundetur in spongiam eadem probatione et in oleo utuntur. Alii sibi
de musto modicum in manum mittunt et fricant si purum est dis
cissum est et adheret si aquam habet non adheret. Aqua hoc modo
separatur a vinis. Allumen liquidum mitte in testam vini deinde spo
giam vnctam oleo obstrue os teste vel alterius vasis et inclinans sine
effundi et effluet solum aqua

In metreta dulcis musti cotilam aceti mitte et post [illegible]es
dies erit purum.

[illegible]orona pulegii vel nepite vel origani [illegible]llo vasorum [illegible] ponentur
aut burgundi. Quidam autem interiora dulcia [illegible] labia p
ungunt lacte [illegible] detinebit enim intus bullire musium vero

Cellam vinariam septemtrionem habere debemus oppositam. Sed
frigidam obscuram vel obscure proximam longe a balneis sta
bulo furno sterquilinio cisternis aquis et ceteris odoris horren
In libro de vindemie a burgundi[illegible] [illegible] quod fortius vinum sub
divo ponendum est. Iuvetur autem orientem et meridiem partibus
quibus sunt oppositus. Reliqua autem vina sub tecto ponenda sunt fenes
tras autem maiores oportet facere ad aquilone et oriente versus.

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

[illegible]portet vinū tūsuasare [illegible] borealibꝰ ventis. nequaquā in austra
[illegible]bi et imbecilliora quidē in vere. fortiora in estate. Vina aūt
que sunt in aridis locis. post solsticiū hyemale. Iam aūt tūsua
sat vinū in luna plena. fit acetum. Scire oportet qm̄ cū vinū a
intestente. i. fere separat. subtilius et imbecillius fit. Affirmant
expertissimi viri. q si ita fecerint omn̄ secūdo. aūt vinū ebuliē cessa
[illegible]rit. et fex ad fundū descenderit. [illegible] pmi remoueat a fere grossa.
[illegible] in hyeme matrem subtilem. cū qua melius consumabitur.
[illegible] hyemem similiter clarificabitur tpre feris. Itē dicit q si
v[illegible] aūt fere moretur. adueniente calore ipsi et adeo in topa
[illegible] tempore insit et. et non poterit aliquibus clarificari
[illegible] coquatur vsq ad principium ebullicionis. lento igne et
[illegible]ro. et in vase mūdo ponatur cū saliua vini. in fundo iniice duos
baculos. vl' vnā tegulā mundā vl' tersam. Et panniculū de grosso
panno. vl' ponatur in tonna munda. et in idem vas postea re[illegible]
catur modo predicto. prudendū etiā est. vt in hyeme quidē calefiat.
estate vero infrigidetur. Oportet aūt tūsuasare vinū. cū luna iun
gitur et sub terra est. Oportet etiā cū a doliis in pua vasa tūsmu
t[illegible] vinū. obseruare ortus stellarum. Mouetur enim fex. morti
bus stellarum. et max in flore rosarum. et florescentibus vineis. Con
sulunt aūt sapientes. Et maxime hesiodus. Cū aūt dolium vini
qd' est in principio dolii. et qd' est circa fundū. consumere. medium
aūt dolii vinū siccare. qd' fortius est et permanentius. et ad sue
teracioz aptius. vinū enim qd' est prope os dolii. vt aeri adherens
est imbecillius q corporat. qd' aūt est sem fundū. seu ppinquius
fermētato vertit. Oportet aūt tūsmutatū in testis vinū vel
al[illegible] vasis. nō vsq ad labia testiū immitti. s; vsq deorsum parū
sub [illegible]lo. nō vt suffocetur s; respiracionē habeat. si de acetositate nō
timeq[illegible] si de ea [illegible] nichil respiret. et fiat viride
de talite vin[illegible] mundatis. Itē bonū est q iuxta spinā
fecariam. fit vna p[illegible] spinella. p qua extrahas parū de vino.
tēporibus calidis et ventosis. [illegible] egredit' aliquid de fecis ai
vinio. et ipm clarificabitur melius. Itē oportet aperientem dolia. ser
uare ortū astrorum. q tūc vinū fit motū. Et nō oportet tūc vinū
inmutari. Et si quidē vinū in die apies. oportet intendē sol. vt non
eius claritas inundat vino. Et si aūt in parte nimie [illegible]
pnoctiate dolium apies. suprintendē [illegible] luno. Itē oportet
[illegible] dolia afestim ablue aqua [illegible] vl' [illegible]gillosa

Vel argillam

terram siccam. si vinū est debile. Sed si est valde potens. solūmo bn̄
claudat' vndiq. q odor et potentia eius tueatur vasa
Quidam borialibus existentibꝰ ventis. gustant vinū. In
mutabilia enim et sincera tunc sunt. Alii vero expti vi
ni cognitores. austro. s; vento flante. vina gustant. Auster
enim magis vinū cōmonet. et redarguit quale est. Ieiu
nū aūt et cū ventrem nō oportet vina gustare. obtundit enim gustū
neq post multam potacionē. vt burgundi sibi. s; et consue
bonōnienses ieiuno cū stomacho gustant. Itē oportet gustare
vinū. neq amarū esum neq salsam. neq aliqua q gustu
exaltēt. s; qū maxime cū potati comedisset et bn̄ digessisset
Mundanī aūt volentes [illegible] emptores. testam nouā
[illegible] qui psindit optimo vino veteri et bn̄ redolenti. et in
ea ponunt vinū qd vendē volunt. Malua[illegible] aūt quidā
[illegible] nuces. et caseū. gustare volentibꝰ vinū. vt com
mendare vt [illegible] fallificet gustum [illegible] ne vt
[illegible] s; ne decipiamur. Oportet enim emptore sepius gustare
vinū nouū et vetus. vt nō obl[illegible] q [illegible] debeat
Immisso vino in dolio. post quadraginta tpus tūsuasare dū est in
aliud vas quiescibile. In priori vase. dolio posita est ipsa fex.
et diligenter vas pclaudat'. deinde [illegible] diligentiis odo
[illegible] aliqua tūsmutacio fiat. circa [illegible] conopes.
vl' [illegible] q fiant subtus botem. vl' [illegible] aliqui talia
[illegible] esse corrumpendū. Si nihil tale gnat'.
credendū [illegible] pmanens esse. Mundanī aūt [illegible]
integra [illegible] immittūt vsq ad fundū supferens. et
pcludentes [illegible] foramen magno digito. postea
auferentes digitum p olefactū iudicabūt inferioris odorem.
deinde ex [illegible] feris [illegible] qualitatem et sc[illegible]
qualitatem [illegible] futura esse opinantur. Tangūt aūt parū
vini bull[illegible] infrigidantes. gustant. et qualecūq inuē
tur in gustando. futurū vinū reliquū esse credunt. Quidā aūt
ex medio vase gustū facē. Alii vero ex tegumine vasorum signū
accipiunt. discooperto enim vase. qd' est in tegumine gustat. si qdē
vinositatē est. optimū est vinū. si vero aquositatē. nō. Alii aūt ex
[illegible] gustu. si a principio austerus fuit signū certū. Si aūt mol
Accidit vino. ppt' aquositatē corruptibilem. Ille fuit. Acci
dit vl' postea sibi admixta. vt corrumpat et vitietur

ch.137

ppt virtus cuis extnco calore in ipsam agente, q si sex vl modiuz talis vini eo de doleo extracto relinquat in vase nec aperit vas. mitat in massam q vas infirat. deinde qdlibz viniz in eo poi tum. cont cor(r)umpit. et si ex eo de vino in sanu doliuz vl aliud vinu miscetur aliqd seu imponit ipa inficiat et in sua corrup tu vaz conuitit. Ite vinu forte et potens et pprie dulce gros simu si tpre calido diminuitur in vase no pleno nec desup clauso. cu(m) porat calidu(m) et humidu(m) vim et remanet frigidu(m) et simi qd in acetositate conuitit, de quou om(n)i causa tractand' est.

Nunc vinu sepius vertit circa pliadu(m) occasu(m) et circa solsti ciu(m) estiuale et circa sub caniculo estiu qd vulgariter canicula vocatur. et gnaliter circa omes ventos annuales. et in estu et in gelu. et in largis ymbribus. vl ppt violentia(m) ventoz. a' tremotuu(m). vl qn florescunt rose vl vinee. vl ppt dura tonitrua. vt bur gundonus sabit

ch.138

Sales usti immissi in vinuz id verti et vlt qz oz bullire et spu mam ampliore fieri. iubent. Amigdolas dulces nigris viris immisce. et pmanens id fiunt. Uua passa ablatis granis et cu(m) arena immissa musto vl vino cocto pingue et pmanens id faciet. Quidam vna sua casu in vinea nata eligunt. et singula ri vtuntur. Gipsum immissuz in primordio quidem austerum vinu facit. Tepore vo procedente austeritate euaporat. Vtilius aute gypsi multo tpre pmittet. et pmanentia fiunt. et vbi no sunt vinu(m) et [illegible] quidez pporcio est. vt si vinu sit lenti et si poris humecti. tunc pluries agitatur. centesima gipsi sufficiat. qd si vinu nascat virtute solidius. medietas hab[illegible] sufficiet. Fenu grecu si terat cu(m) sale vstu(m). et cu(m) vino misceatur. vina que vertuntur a sua mala fere separat. et in bonu vinu fere immissa. pmanentia erunt. Quidam aut tedis arden dentes extinguunt in musto. et no sinunt vinuz verti. Quan dam aut cedri siruszuz vstuz et gallas vstas consistentes vino p manens hoc faciunt. Alij cinerem ex sarmento vinee combusto. et semine feniculi terentes et in massam redigentes. misceat cu(m) vino. Quidam vasa q vertunt in alia vasa et alia domu(m) transferunt. Si enim a calore lesa sunt in refrigerantibus locis ea recondunt. Si aut ab humore et frigiditate in calidis et sic cis locis reponunt. Alij vo semen lini vl lingua quercu abu rentes cinerem imittunt vinis. Alij lac et mel miscentes. vt

valde sint lenia. mittunt musto. Argilla post ebullicioz vini immissa expurgat. deorsum secum defens turbulentiz ad fecem. magis aute si vsta fuit. et bn redolens vinu fiat et dulce. Repulia enim castanee comedencium vinum dulcorat cu(m) argilla vini et pmanens fiat. Eleboru nigru et album pariter immissu exp(ur)gat vinu et pmanens fiat. Vinu coctu(m) vsq ad cia ptem immissu musto pmanens id fiat. Resina pim retinet vina et

Alumen scissum siptum vina fiant et attenuat vl candi sedat. Quidam dicunt q impossibile est vinu verti si psabant in vase vl dolijs. hec diuina verba, gustate et videte. qm xpus suauis est dns. et bonu est q sabant in pomo. q sabant in vase. Ite semo mirabilis ad vinu firmandu(m) q vocatur patriarca. Rx aloe ℥ ij. succi ℥ ij. armonij ℥ ij. xeschiloti ℥ iiij. Casij ℥ j. Spi conardi ℥ ij. folij ℥ iiij. ciurre ℥ ij. hec omia in panno li gata mitte in vino vnoquoq dolio. postq vinu vbi fiunt immissuz fuit expurgatu. Immitte aut in vnoquoq vase co cleariu(m) vini huius speciei et post a panno dissolue et vino pulueze dimitte. et postea per tres dies radicem calami mo ne. Muca aut alia confectio fiunt. Rx croci ℥ iij. hoc aut bonu colorem reddit. incensi masticis cribrati ℥ iij. hoc austerum facit. foli inamplius vini. hoc bonu odore dat vino. hec omia cribrata misce. et ex eis in qualibz amphora vini mitte coclearia duo. cu(m) no vinuz bulliat si subsistat in omi vino hec ppe suauis. vt id subsistentia ea spe bo condias. Alij vo sic vina condiunt Rx cardamomi. yreos. illirice. Cassie. Spi conardi. mellilori. filobalsami. squinanti. Costi. spice celtice. omia equali pondere. tere et ritonde. et vino misce. Item am pe semen artemisie. et erbam pentafilon. et pulueriza. et vinu est bullitum. pone intus. et non versabit. Alij vt no versetur. ingressu duobus vl tribus diebus bullire pmittunt. et in februario transmutant. et ex ea tertia vl quartam ptem bulliunt. et sic miscent. deinde ponunt vina circa parapsidem salis in xij corbibus vini. Vl aliter in februario transmutetur. et quarta ps eius bulliat ad igne. et despumetur. donec sexta vl octaua ps diminuatur. et iuxta finem ebullicionis. ponat in quolibz caldario ingranula al' [illegible] siccata q patz. cu(m) vino bulliant. et cu(m) eo calido ponat in vase. et si ponitur in eo gipsum bn ablute. prius in musto ponit. clarius erit vinuz. et obturetur vas vt no respiret. et sit bn cumulatum.

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

et hoc etiam est. ¶ Vel aliter, fit delectabile et mutabile ad bibendum
hoc modo, quod aliquod vinum sit corrumpatur vite et vinum nichil cum graspis
pis bullitum totum ad ignem bulliat et despumetur et in vase
ponatur, deinde accipe xx garofilos pro quolibet corbe et in filo vel
pena positos in os vasis mitte et est tertium. ¶ Alii dicunt si mus
tum expressum vel mustum separatum a graspis ponatur in tina
et cooperto cum aliquo panno mundo vel novo sextario sit usque ad
dies xv vel xx dimittatur et quolibet die spumetur, deinde in dolium
mittatur, erit mutabile in claritate et sapore.
 [illegible] recipe cerasa [illegible] in bona quantitate et tota integra in
 vegete ubi est vinum versantur pariter. Et sic vinum incipiet
ebullire et sic dimittatur per tres dies vel usque quod cesset bullire
quia in ipsa ebullitione purgatur vinum a fecibus optime et cum
vinum clarum videris in alia vegete repone et tunc est. ¶ Si autem
cum vino usato mel in bona quantitate dissolveris et in vase ubi
est vinum usatum miscueris et per vendenem [illegible] cum baculo [illegible] vinum
cum melle agitaveris et postea sic dimiseris clarescet vinum
propter mel nam mel quod turbidum est in vino ad profundum descen
dere facit. ¶ Quidam autem optime facientes tempore vindemie in
certos recentes non compressos in magna quantitate in vase usati vi
ni ponunt ubi racemi pro matre sunt ipsi vino. Nam racemi
vinum usatum reducunt ad debitam bonitatem et saporem post aliquod
tempus. [illegible] hoc autem faciendum quod antequam [illegible] fit vino verso transvasandum
est et a sua mala fece liberandum. ¶ Quidam autem vinum usatum in grassis
pis de quibus recenter vinum sit extractum mittunt ut in eis clarescat
ibique dimittitur quantum expedit quod si multum fuerit non totum subito
sed paulatim per vices successive agendum est ne calorem graspas
extinguat et ebullitionem qua clarificatur in totum prohibeat et quanto
minus mustum steterit in graspis tanto fortius operatur. ¶ Paladi
us autem dicit vinum una die lympidum fieri atque optimum si grana pi
peris x pistata [illegible] addito modico vini simul contereas et sex vi
ni sextarios mittas, diu in omnibus commoveas, tunc quiescere patiaris
et coles usui mox futura. ¶ Item feculentum statim lympidum fieri
si septem pini nucleos in unum sextarium vini mittas diuque con
moveas et paululum cessare patiaris mox summe pini iterum
et colari debet et in usum referri. ¶ Quidam purificant cum nu
cleis persicorum. Alii autem cum solo claro ovo et pauco sale. ¶ Vel sic:
alios accipe lapides albos fluminum et coctos in [illegible] [illegible] donec
[illegible]

meis excoquuntur incipiant [illegible] quo facto in pulverem subtilissimum redu
cantur. Item accipe salem album et cum terre subtiliter in vase x [illegible]
inpone sex uncias pulveris lapidum et quattuor salis et in vas
commiscendo immittas et sic quolibet corbe [illegible] [illegible] [illegible] vel
tria erit optimum. ¶ Recipe etiam ex [illegible] [illegible] [illegible] et subtilissime
pulverizatur et sine sale fieri potest et hec probatissima sunt. Et op
timum est quod aliquid de melle addatur. Nam mel [illegible] albi vini resta
urat colorem [illegible] et omne mel est viscosum et [illegible] [illegible] omnia
quorum constitutum. ¶ Si vinum fuit turbidum [illegible] de [illegible] quosque
[illegible] et hec retinent fecem et turbulentiam ad fundum sui pon
dere [illegible] possit sursum facile demum [illegible] et nullo prorsus [illegible]
pore vinum inficiant. ¶ Si vero tantum turbidum [illegible] quod efficiatur limpidum
et fiat ut oleum calore [illegible] [illegible] in toto extinctum [illegible] [illegible] mor
tuo post medium valere. ¶ Si vero vinum non omnino extinctum rubeum
est, si huius colorem corruptum et croceum cum vino albatice vel alio
multum rubicando aut cum lavaturam corticum [illegible] vel retentam.
Vue albatice vel cum colaturam seminum ebulorum [illegible] Et [illegible]
[illegible] seminum saporem [illegible] fati vini corrigitur et similiter mel rosatum.
Idem etiam fieri poterit cum [illegible] seminum [illegible] ¶
optime clarificatur hoc modo: In vase xx corbium [illegible] [illegible]
et in aliquo vase [illegible] cum [illegible] vel [illegible] granatello [illegible]
tur, deinde vina [illegible] [illegible] tartari misceatur et [illegible] [illegible]
misceatur quo facto cum clona per vendonem [illegible] vase [illegible] fortissime
agitetur et pluribus [illegible] de subtus per feciam extrahatur et in vase
iterum reponatur. ¶ Cum vero clarificatum fuerit [illegible] turbulentia per spinam de
subtus in coslis extrahatur. ¶ Sed est [illegible] quod in vino albo sola
clara ponatur. In rubeo vero vitellum et clara. Et [illegible] [illegible] [illegible]
de [illegible] apponitur. Item loco tartari optime [illegible] [illegible] et tandem
modicum aque fluminis in vase ponatur. ¶ [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] semina quibus optime situatis et ex [illegible] [illegible] factum [illegible] quolibet
corbe ponitur et diligenter [illegible] [illegible] [illegible] optime atque
pote versari liberari ab [illegible] valde [illegible] in [illegible] vase libras
media alluminis de [illegible] clari [illegible] tantumdem zucchari rosati cum libris
octo mellis, hoc [illegible] [illegible] coquatur et optime spumetur [illegible] refrigera
to, allumen pulverizatum et zucharo dissolutum [illegible] [illegible] permisceatur
et in trachere vel situla vini in his commixto [illegible] ponatur in va
se optime que cum [illegible] pertica agitetur et vas [illegible] sit usque [illegible]
dimittitur sequentem. Et in 2a die vel 3a clarum erit. Et si valde tur

bidum et putridum erit vinum/ de vnoquoque predictorum plus aliqui apponat.
Et ambo ante maturitatem efficiet/ si in predicta mensura libra vna pulueris zu
chari et vini mellis rubie ponatur modo predicto/ que res etiam vinum faci
et boni saporis et odoris. Vel clarificatur optime. et sit purus et
odorifer. hoc modo. Accipe mediam libram de bono allumine rosi/ et me
dium allumis zuchari. et subtile puluerizatur/ et pone mediam
vnciam de predictis pro qualibet corbe. si est parum turbidum. Et si est
multum turbidum. pone vnam. Et accipe vnam libram alii tartari vel rubei.
sim quod est vinum in xxiiij corbibus. Et accipe plenam manum salis albi.
et tria oua recencia pro qualibet corbe/ et si vinum est album non po
nas vitella ouorum/ si est rubeum. pone cum quibus omnis fractis in a
liquo vase. et fortiter agitans et appositum in ipsis ouis. vna situla aque
fontis vel putei. et iterum agitatis. et supradictis rebus appositis. et for
titer iterum agitatis. et in dicta vegete xxiiij corbium positis. Et in
pticam fissam optime cum vino in vegete. agitatis et permixtis do
nec totum fuerit turbidum/ extrahendo de subtus per fecinam. Et po
nendo desuper per fornice. Dimittatur et in sua die clarum erit. Et vsque
ad octo dies. qualibet die vnus cyathus extrahatur. Et filtri per spi
nam inferiorem in costis. et in die. totum turbulentum extrahatur
donec consumpta fuerit. Sciendum est tamen quod antequam predicta fiant. trans
uasari debet vinum in aliud vas. et a sua mala fece debet liberari. Pre
terea clarissimum si parum fuerit/ cum coletoriis pannorum. vbi clarum colatur.
Postquam vinum album de sua vindemia in aliquod vas transfun
ditur/ et per vnam diem resederit/ in tinam de qua vinum in
grossum extractum fuerit iactatur/ et post duos dies extrahes clarissimum
et valde rubeum. Item si in tinis vinis tot fuerint albe quod parum esse
rubeum/ vindimenentur duplum. Et in romano. nigre. prime ponatur.
et albe desuper et totum optime nigrum erit. Palladius dicit. vinum
bo hanc esse naturam/ vt albi vel nigri si redigitur in cinerem. vnoque
imponatur/ et vinum cuiusque formam sui coloris imponere. Candid
ue reddatur et rubeum/ et roces vt absinthii fumenti cinis. modi
vini mensuram mittatur in doleum quod habet amphoras decem.
Et triduo sit relictum operiatur et linietur/ erit quod album vel nigrum.
xl. diebus exactis vel rubificetur et denigratur optime. tempore
vindemiarum. cum vinis que vocantur albatice/ et in lambruschis
bene maturis. cum steterint circa xij dies. exquisite in aliquo va
se/ si ponatur cum vinum nigerrimum. in illud quod intendimus de
nigrare/ et ex denigrando vino pluries lauentur tincture dec

albatice vel lambrusche. Et est etiam pretium modus ad denigrandum
vinum purum vel mixtum in tinis/ vt cum grasspe eleuate sunt super
liquorem/ quod melius fieri potest premanu in eundem/ et iterum bis vel ter
fiat idem/ et sic a corticibus viuarum nigrarum tingetur. Rubificatur
etiam sine denigretur et clarificetur. Et eius calor mortuus re
uiuiscat hoc modo/ pro qualibet corbe. accipiatur media libra seminum
si rore ebulli/ et in vino calido mollificentur/ deinde manibus vel
cum pistatono conterantur et pluries cum vino lauentur/ et lauatu
ra cum ouis. et tartaro et bono rubeo. et sale. mittatur/ et agitetur.
In condiendo musto. Decoquitur musti decoctum ad [illegible]
medietatem vel tertiam partem. musto additur. Suaue
re fieri dicunt si ordeacei pollinis. cyathos duos. sal cum v
libatos. mittens in vini vasculo/ et horam vnam ibi esse pa[illegible]
Aliqui vini dulcis feces admiscent/ Vt nichilominus postquam vinum ca
rius vinum positum in tina fuerit/ vel liquefactum ad ignem. in bona
quantitate iactetur/ deinde quotiensque potatur. in tina ponantur/
quod si puluerem piperis. mellis miscueris. potens fiet/ Et si gari
ofilos addideris vel aliud odoriferum/ eius acquiret odorem. Idem
erit. si in musto sine grassis bulliente. ponatur. Vinum fieri
ad potandum suaue sic dicunt fieri/ feniculi vel saturei. singulorum
congruum modum. vino infundi. atque turbari. Vinum quoque op
timi odoris fieri. inter paucos dies/ si bacas mirti agrestis. mota
nas siccas et contusas mittas in cadum/ Vbi aliquot diebus saltem
requiescere patiaris/ et tunc coles vt vtaris. Flores etiam vitis
arbustiue. colligimus/ in vmbra siccare curabis/ tunc diligenter to
sos et tritos herbis in vasculo nouo/ et cum volueris. tribus cadis
vnam floris mensuram. quam spiritualem vocant. adicias/ et dolium
suppliniis et sexta vel septima die aperias et vtaris. Potest etiam
recens in purissimis manipulis ad funiculum ligari/ habente
in capite lapillum quo mergatur in vino/ et tot diebus in vino
suspensum teneri. donec ipsum odoriferum reddiderit et non vltra/
quia malo sapore inficit. Vinum velud vetus efficitur de nouo/
si amigdala amara et absinthium. in primis gummam et fenugre
cum sal fricas. quantum sufficere extimabis/ et post fundis/ et ex
his vinum cyathum in amphoram fundis et mittas. Vinum
quoque asserunt ex molli forte fieri sic. Altee hoc est ibisci fo
lia vel radices. aut eius caulem tenerum decoctum. mittit/ a gipsum.
aut cupressi cotulas duas/ aut cypressi pillulas tres/ a busti folia

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

q̄ ni amo͂ ceperit. aut aq̄ semen. et cinerem simentor. cui͂ vis fla
me corpus reliquit. exhibe omi̅ soliditate divisa. Et gnaliter.
quoniq̄ tp̄e. in acerbum vl' forte vinu͂ dulcissimu͂. poī pot
vinu͂ acerbum in dulce. si dulcedo displiceat. et vinu͂ nobile in
ignobile. et potens in debile. s q si vis ei addē aliq̄ sapore ex̄neu͂
pone q voles in grappolis ad filu͂ ligatis. aut pro lappillo. et
omi die temptando de vino gusta. et aut hz de sapore q suffi
at. et nō ppendat. ōiō extrahe filu͂. Et pbatu͂ est. solu͂ vino
saporem optimū conferre. et delectabilem.

Si vinu͂ mordam. i. mussam hz. vl' aliu͂ malu͂ sapore. vite
albam. i. vitalbam aut sius indiab͂ accipe. et subtus botem
mittē inde radices ei͂ sub terra. ita q veniant radices ei͂. rcē ad
foramen doly desup. Et imerge ramos in vino. pabitu͂ vinu͂. p
foramen doly desup. s͂. q tbz diebͦ ibi pmaneat. et pdet illum
malu͂ saporem et odorem. Aly accipiūt vitalbam longa͂. et
pertimīc q ab vno capite infigat in vase loco spine fec͂ie. et flec
tatur ad terram et sub ea mergat. ita q stet firma. Et aliud capt
revolvat duobͦ vl' tribͦ digit͂ sup terra. Et videbis cottidie p
poros vitalbe exire mussam. et sic minorabit sapor musse. Ad
idē fac vinu͂ panē panaq̄ inter testas. et calidu͂ pone sup nomi
fros doly. Iste vinu͂ amari a mussa fert. si diebͦ pluribͦ pa
ne calidissimo obturet. qdquidem totiens dr faciend. donec
appositu panis ull'tim denigret. Vel accipiant semē lauri.
q dicitur orbaca. et bulliant in vino. et ponant in vase. hoc e͂
mō dr liberari vas et vinu͂. si malo sapore inficit. et tō melius
est q semē lauri bulliant in caldario vini. et in vase ponat. et
misceat vinu͂. Rami vō fil' vl' diuisim ligati. p vendone sus
pendat in vino. ibi q͂ diebͦ aliquibͦ dimittat. donec vinu͂
fuit liberatu͂. deinde auferat. et hoc mō nō inficiat vinu͂ ma
lo sapore. Ite amari fertur. si mane et sero in vase manipl͂
salvie suspendat. ne vinu͂ attingat. et extractu͂ aq̄ lavetur.
foramie optime obturato. Ite͂ a mussa vinu͂ amari fer
tur. si sacculo stricto plenͦ panico panis calido. in foramie
dimittat p vinu͂ natans. et aliquotiens pmutet. Iste pro
certo liberari dr. si accipiat manipulu͂ herbe. q vocat marella.
et in supiori pte ei͂ cordula ligatu͂. i mane p vendone in
vase ponat. talit q duobͦ digitis tm̄ descendat ī vinu͂. et
funiculo sup vas ad aliq ligato. et ipm̄ vas optime obturet.

21 3u pro
Clam

7

que suspicionem tm̄ possit hr̄e dulcedinis Terra aut̄ seminarij deb
hr̄e letamen admixtum cum cum multum pderit si etiā sabulū
misceat' ut terra sit soluta et mollis Cum vō in seminario dis
posita erunt si siccitas inuenerit ter in mense ouenient aqua ri
gen⁹ herbis circumstantib⁹ sepe purgantes Erit etiā dilige
tis cultoris unicuique nuci eius ponere signum parui insigē ut se
minarium sine lesione germinum anteq̄ sup̄ terram emineant fodi
possit. proderit etiam seminario si anteq̄ in eo ponat' amigdala
terra noua que subto fuerit desup eleuetur et optime puluer
zata semen recipiat Cum in seminario adoleuerint duob⁹ annis
elapsis pdictis mensib⁹ transferant' ad locum ubi ppetuo stare
debebunt Statuende aut̄ sunt ut ad meridiem spectent et
xx aut xv pedibus ab inuicem separate ¶ Inseritur mense
decembris et januarij et locis frigidis febr⁹ si surculos collig'
et condias anteq̄ germent utiles aut̄ sunt que de summitate sumunt'
sub cortice et in cortice inseruntur in se in persico in pruno sed eis
insitio nō est ita utilis ut sacio ut ait albertus Primo anno quo
plantat' ut optime ualescat a mense febru⁹ usq ad octobrem
singulis circumfodiat' mensib⁹ et herbis ibidem nascentib⁹ liberet'
vl' quater ad min⁹ in tpr̄e dicto cū terra nō nimis mollis est sed
talis q in puluere aliq' humoris humorem possit conuerti Seq̄n
tib⁹ vō annis ter vl' bis ad min⁹ circumfodiat' ut ymbres supue
nientes accipe possit qui coadiutam nimium terram denegant
eidem Tempe aut̄ floris non circumfodiat' qr flos eius facile fl
sata excutit' ut ait idē Si terra eius macra fuit in autu no e
fossa letamen accipiat sed nimium sabulosa conueniunt lapides
letamine et cretam accipiat ¶ Formari aut̄ dz ut sup̄ dic cū
in tit de formatione arbor locuti fui Si aut̄ solo uno stipite
arenam qui a sex pedib⁹ usq ad decem erigat' a terra usq ad
ramos primos Eidem multa nocumenta emergunt q aliis
arborib⁹ plurimis quoq euenit et eius cura supi⁹ est oueniens
ent' inserem. pō tm̄ addit eis q si rudiant fructus eius fiunt ama
ri et iō plurimū a pecore sunt fuande Item cū timet ne pru
ina ledant nudentur radices eius anteq florent ut marcialis
asserit Albertus vō addit q lapidib⁹ puris albis aut arena
grossa apper Et pruina non timetur arena sub
ueniat et componat' humus ¶ Teneras ne nuces creare diac pal
ladius marcialem asseruisse si ante florē radicib⁹ ablaqueent

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

aqua calida p dies aliquos infer. ¶ Ex amaris dulces fiunt si t
circumfosso tribus digitis fiat a radice caverna p quam noxius humor
exsudet vel medius terebretur truncus et melle lignum cuneus
imprimatur obliquus. vel si circa radices eius sterquilinis parum suis infudis
ut paladius ait Confixa clavis aliis plurimum iuvat ad fructum
et maxime si aurei sunt ut ait albertus Si feraces non sunt tede
cuneum terebrata radice inigamus vel sic silice inserimus ut cor
tice tegente claudatur. hec arbor hoc habet proprium quod in senectute
plus fructificat eo quod humor eius tunc a calore non exsiccatur sicut
in iuventute Fructus eius colliguntur perticis concussi cum maturi
sunt licet acerbi et adhuc teneri a mulieribus et maxime preg
nantibus cum maxima aviditate petuntur Matura autem sunt amigda
la cum cortex circa testam exterius aperitur et separatur ab ea. Decorticata
autem si aqua salsa lavantur candida fiunt et plurimum duratura scilicet
sine aliqua industria vel arca servantur in longum si fuerit exsic
cata si difficulter corium dimittant paleis obruta continuo re
laxabunt ¶ Ex virgis amigdali fiunt optime virge clavate
quibus milites utuntur Item ex stipite eius iuxta radices fiunt
fortissimi marci ad scindendum ligna. Amigdala dulcia calida
et humida sunt in medio primi gradus ¶ Viridia teneriora et lau
dabilia sunt quam sicca propter eorum humiditatem Sicco si sicca in aqua
calida una nocte excorticata iaceant fiunt in actione viridibus
vicina. Porro si viridia prius quam habeant cortices [illegible]
as confortabunt stomachique calorem refrigerabunt. Diascori
des idem affirmat et addit et caput gravant caliginem nutriunt
venerem accendunt somnum faciunt et ebrietati resistunt ¶ A
mara amigdala calida et sicca sunt in 2° gradu valent contra
asma et tussim ex frigiditate cum zuccharo Ad removendum ama
ritudinem oleum ipsarum valet contra surditatem et sanie
m auribus immissum Item valet contra lumbricos cum farina lupi
norum super umbilicus positum Item valet ad menstrua provocandi
cum tritum in magna suppositorium fiat. Avicenna dicit quod Amig
dala amara sua proprietate inficiunt vulpem si cum aliquo cibo co
medantur ab eo Item confricata posita super pannum et lentiginem
et cicatrices et panniculos et applanat corrugationes faciei Et cum
radix coquitur et linitur super pannum est medicina fortis Et cor
tex et folia sunt mundificativa et extenuativa et sanativa ut
dicit dyascorides. Et comeste amigdala dulcia impinguant ¶ Galie[nus]

Book 5 Tab 52 Avellana

vero dicit quod aperiunt opilationes in epate mirabili apertione amigdala amara
Avelane note sunt Ex hijs quedam sunt silvestres que in nemo
ribus et sepibus nascuntur. quedam domestice. Silvestres sunt
parve saporose grossam testam habentes. Domestice vero quedam sunt ro
tunde grosse. et quedam longe ex quibus longe saporosiores sunt
et citius maturantur. omnes tamen maturitatem fatentur cum a suis
folliculis separantur quod cum ad solem sicate fuerint diu servantur In
omni fere aere proveniunt loco gaudent macro frigido humido
sabuloso licet in omni fere genere terre nascantur et convalescant
Ponende autem sunt nucibus suis nec amplius duobus digitis ter
ra super eas obruenda est. melius tamen plantis et sobole proveniunt. ante
se februarium plantande sunt licet in mense marcij octobris vel
novenbris plantari possint et convalescant ¶ Ex ligno huius ar
boris fiunt optimi circuli vasorum vini et arcus ad sagittandum satis
boni. Avellane sunt calide sicce tamen parum et sunt nucibus frigi
diores et ponticiores Earum enim corpora sunt sollidiora et spis
siora vintuositate carentia Ideoque sunt nucibus plus mictive tar
diores tamen ad digerendum et ad descendendum ex corpore ventris
inflationem in corpore generant maxime si cum interiori cortice
comedantur ablato fiunt digestibiliores et utiles antiquis homi
nibus tussim proprie si pistate cum melle esui dentur Item eius cortex
est stiptica et stringit ventrem

Book 5 Tab 52 Azerolus

Berberi est fructus cuiusdam arboris parve valde spinose sicut
arbor mali punici et sunt rotundi rubei qui subnigrescunt
cum fructus spine albe aliquantulum oblongi ¶ Plantantur ut mali
punici frigidi sunt et sicci in 2° gradu valent contra febrilem dis
trasiam sirupus ex eis et zuccharo facto. Contra calefactionem epa
tis pulvis eorum cum succo solatri conficiatur et epati supponatur Avicenna
dicit quod sunt frigidi et sicci in 3° gradu. dicit etiam quod sunt vin
centes coleram valde et sedant sitim valde huius fructus ar
buscula optima est pro sepibus et clausuris si habetur plantetur copia
quecumque propter sapores fructus vel seminis eius haberi potest

Caruba

Cerasus est arbor nota Et desiderat aerem [illegible] item
optatum calidum vero sustinere non potest In tepe[illegible] homb
prius proveniunt cerasa Novum [illegible] es c
situata regione letatur Solum au[illegible] necte
Quedam sunt dulcia quedam pontica [illegible] arbo
rem et sua sponte directe sursum [illegible] proprie dicitur cera

sa. Alia vero sunt valde acria et hec arborem valde minorem faciunt et
sursum non diriguntur sed solummodo per latera diffundunt et hec vocant
marene sive marasche que nullas plantas faciunt super radices in
craum sive valde radicibus plenas et ad plantandum habiles. Planta
tur semine eius posito tempore octobris et novembris. Virgulta etiam
ipsius per adminiculus posita affirmantur a palladio facile in arborem pro
silire. Que autem seminibus plantate fuerint predictis mensibus transpla
tentur. Inseritur mense novembri vel si necesse fuerit extremo ia
nuarii. Ego autem inveni insitorem eius factam tempore februarii et marcii
optime provenire licet melior sit eius et omnium arborum gummam habentium
insitio que gummam vel hiis non est vel fluere desinit. Varro autem
scribit quod inseritur temporibus brumalibus hoc est a die decimo decembris
usque ad kalendas februarii. Inseritur autem optime sub cortice et in trun
co fisso et in summitatibus eius. Sed qui in trunco inseruit omnem la
nuginem auferre debebit. Inseritur in se in pruno in platano
et ut quidam dicunt in populo. Amat scrobes altas et spatia largi
ora videlicet xxv pedum vel quadraginta. Fossiones assiduas. Putari in
ea putrida et sicca debebunt et que densius creata prohibent ut
crescat. Fimum non amat quia inde degenerat. Formantur ut
stipes dulcium ab viii pedibus usque ad xii erigatur a terra et plus
etiam vel minus secundum quod in leto solo fuerit vel exili. Stipes vero ma
rinarum circum sex pedibus vel circa eleventur in altum. Si cerasus
humore concepto putrescat in trunco foramen accipiat. Si formicas
patitur vel alio modo ledatur ei subveniendum est ut supra dictum cum locutus sum
de arboribus in communi. Cerasa non aliter quam in sole siccata servantur. Ut
sine ossibus nascantur sic fieri debere asserit marcialis. Arborem
teneram usque ad duos pedes recides et [illegible] usque ad radicem findes
medullam parte utrisque abradendo ferro [illegible] et statim utrasque
partes in vinculo stringe et oblinies fimo [illegible] partem vel tectam
et latera divisuras post annum [illegible] cicatrice. Hanc planta
surculo qui adhuc fructum non attulerint [illegible] feris et ex hiis ab
sque ossibus cerasa nascentur. Cerasa dulcia cito in stomacho desce
dunt [illegible] nutrimentum stomacho est parvi. Et pontica faciunt [illegible]
ru[illegible] sa vero desiccant plus quam pontica et tamen hoc meditur
et co[illegible] superfluitatibus. Dyasc. ait
dicit [illegible] et sicca retinent eum. Et gumma
eius [illegible] rissimum antiquam et meliorat
colorem faciei et [illegible] provocat appetitum et cum vino solo
Confert lapidi

Castanea est arbor nota. De hiis quedam sunt domestice quedam silves
tres. Et domestice quedam sunt meliores fructu, alie mediocres fa
ciunt, que castanee dicuntur. Et quedam faciunt fructum valde grossos
quos mediolanenses marones vocant. Diligunt celi statum frigidum
[illegible] pidum non recusant si humorem assenserint. Delectantur clivis et opa
[illegible] regionibus ac maxime in septentrione versis. Amant solum molle
et solutum non tamen arenosum. In sabulo proveniunt sed humecto. Ter
ra nigerrima est illis apta et carbunculo et tofus diligenter
infractus. In agro spisso et rubrica vix proveniunt. In argilla et
glarea non ponuntur nasci. Seritur plantis que sponte nascuntur et
semine. Sed que plantis seruntur ita egre sunt ut de earum vita biennio
sepius dubitetur. Serende sunt ergo sive castaneis novembri et dece
bri item januarii et februarii. Eligende sunt castanee ad serendum
recentes grandes mature sed ita faciendum est quod durent usque ad
februarium. Castanee in umbra siccentur expanse tunc in angusti
et siccum locum translate cumulateque diligenter fluviali optime are
ne. Post dies xxx eas arena remota in aquam frigidam mittes
que sane sunt mergentur que supernatant non valent. Item quas
probasti sabulo obrues et post xxx dies iterum probabis et hoc modo [illegible] fe
ceris ad seriem tempus sero debebis que manserint illibate. Aliqui
in vasculis servant arena prius in missa. Pastinari ergo locum debebit
qui huic destinatur arbusto altitudine pedis unius et semis vel duorum
vel tocius vel sulcis in ordine destinatis. Acervo autem cratis resolutum qui
fimo satiatus et redactus in pulverem castanearum semen accipiat
non amplius pedis dodrante dimensum unicuique semini iuxta notam
surculo debet affigi et ipsa semina terna vel quina ponantur. Et inter se
quatuor vel trium pedum spatio separata. Quas autem transferre placuit
binas plantas transferre. Ita tamen quod in nemoribus spissiores. In agris
vero seminabilibus rariores scilicet [illegible] pedum distances ut possint per
latera diffundi plantentur. Locus tamen deductoria liquoris accipiat
ne insidens humor limo germen extinguat. Inseritur mense
marcii aprilis et madii. In se et in salice. Sed in salice tardius provenit
et maturat. In cortice inseritur et inoculatur. Et melius inseritur ad
buccellum hoc modo. Incidatur arbor nobilis generis et cum sequenti anno
pullulaverit ad modum populi colligantur surculi cum quibus germinent
et in frigido et umbroso loco sunt obruti ut postmodum de mense
aprilis et madii et tunc ab hiis commode fiet insitio ad bucellum
vel in [illegible] emplastri. Quod si multas fieri insitiones de exsurculis inse

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

rendis mulcifiant bucelli cu gemma longi sm latitudinem vnius q[illegible]
si digiti et plus deinde masso surculo inserendo in loco congruo et
corticem in tres vel quattuor partes fasso eligitur bucello equalior supra
qui tamen deprimatur inferius quod equatur et cortex elevato longius bu
cello formetur et quod excorticatum est super bucellum collectum madatur
Novum castanetum circumfodi debet assidue mense marcii et septembris
incrementum maius acquirit si putationibus adiuvetur In nemoro
sis locis depressius In agris vero qui seminantur altius in eis rami for
mentur Castanee colliguntur autem propter maturitatem de riciis suis
cadunt in terram vel autem in eis apparere incipiunt Excutiantur
perticis et collecte autem riciis in aceruum intra sepem rotundum timore
ne [illegible] macerantur et autem sic in garam quibusdam diebus steterint
[illegible] et hec meliores quam predicte sunt ad servandum virides quia
[illegible] per totum marcium possunt virides servari Sed alie que mature
ab arbore cadunt usque ad quindecim dies solum non servantur virides
sed ad fumum posite ut siccent diu servari possunt et saporosiores cetero
rum [illegible] Servantur virides in sabulone ut dicit vel in cistibus
ad fumum [illegible] mensibus posite ut postmodum desiccate
mundentur Lignum castanee optimum est in domibus et immu
tabilis durabilitatis sub terra et ad pluvias extra terram Et ideo ex
eo fiunt optimi pali pro vineis et perticularis Et ex eo fiunt op
time vegetes et tine Et vasa in quibus castanee sicce servantur
Castanee secundum avicennam calide sunt in primo gradu et sicce in secundo
Significatio caloris earum est dulcedo earumque saporositas Et po
tentias mutat siccitate Et ad digerendum satis sunt faciles et in
flabiles non inferiorum stiptice vel diuretice sunt Si assentur earum
pus terrificant et si in aqua elixentur quia earum complexio temperatur ex
aqua mollitive et humiditate sunt boni chimi in corpore gravi
tate et siccitatem pectoris et corporis temperamentum et urine dif
ficultate dissolvunt Colerici eas autem zuccharo comedant flegmatici
autem melle Item hee secundum medicinam virtute habent laudabilem
quia abhominationis et vomitus constipative sunt Ieiunique intesti
num confortative Cathaplisma quoque ex eis cum ordei fari
na et aceto sine vino factum et super mamillas timore posi
tum eis potenter auxiliabitur Castanearum quidem corticibus ustis
et pulverizatis et autem [illegible] temporis capitis que adolescentis ad
modum cathaplismatis impositis eorum capillos confortat et
augmentat et contra alopaciam valet Plinius dicit quod in [illegible] castanea

est abstersio et inflatio in ventre inferiore et stipticitatis et confortat
membra et est tarde digestionis sed est bonum nutrimenti si grossam cum zucharo
misceatur eius nutrimentum est bonum Galienus dicit quod est nutribilior omnibus
granis adeo quod est proxima granis panis

Cotoneus sive citonius est arbor nota Et ex hiis quedam sunt
que faciunt poma citonia et hee arbores sunt et minora habent
folia Et quedam sunt arbores maiores et latiores habent frondes quarum
fructus proprie vocantur costana sive citonia Amant locum frigidum
et humectum si in tepido statuantur opus est illis irrigatione Feruntur
tamen statum mediocris situs inter naturam frigoris et caloris et in pla
nis et in clivis proveniunt magis tamen inclinata et onexa desiderat
Terram desiderat satis pinguem Et in soluta magis quam creta letatur
plantantur plantis cum radicibus iuxta ipsas arbores inventis Item
calcis et racemis in locis calidis de mense octobris et novembris
frigidis februario vero marcii et februarii temperatis utroque tempore seri possunt Ita lon
ge ponende sunt secundum palladium ne alteram quaciente vento
stillicidium irrigat alterius Mense februarii inseruntur melius in
trunco quam cortice in serpas Inserantur autem novelle arbores quibus
succus in cortice est Si maior est circa radicem melius inseritur ubi
cortex et lignum humescunt soli adherentis humescat Item recipiunt
in se surculos proprie omnis generis sed punici sorbi omni malorum que
meliora prodiscunt Dum minor est iuvenum siccitate minor vero ci
nere vel arene pulvere semel toto anno infuso radicibus poma in hiis
et cito maturat et maioris proveniet assiduus humor efficiet Ri
gande sunt quotiens celestis negatur infusio et circumfodiende lo
cis calidis octobri et novembri locis frigidis februario et marcio
Et nisi circumfodiatur assidue aut sterilis efficietur aut eius poma degene
rant Formantur ut unum solum stipitem habeant quattuor vel quinque pe
dibus elevatum a terra putande sunt et a viciosis omnibus liberan
de Si egra est arbor amurca equaliter mixta aqua radicibus
dum infundi quam annis singulis fimum infodiet a viciis sed arboris
longe derogabit etati ut ait palladius Colliguntur cotana
mense octobri cum advenientes prima maturitate aures colo
re fatentur et que magis odorifera sunt debent eligi Si per
collisiones suspendantur in frigida regione forte durabunt et
amplius et per annum vel servantur inter binas tegulas posita si lu
to ex omni parte claudantur vel si defructo inquoquatur aut passo
Alii siccis locis tamen reponunt a quibus ventus excluditur Alii in melle

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

dimittunt in quo genere condiendi satis mature diligentius. Alij
milio obruunt vel in paleis separata demergunt. Alij vasculis
optimo vino plenis immittunt. Alij dolijs musti immergunt
quod et odoratum vinum reddit. Ex citoniis fiunt bone et spis-
se sepes spinas tamen non habent sed in egressum bestiis
obviant et eque fructum ferunt et in mense satis igni re-
dent. Citonia ut ait ysaac generaliter dividuntur in duo scilicet
in crudum ligneum et perfecte maturum. Crudum in quantum ligneum pessimum
est et durissimum ad digerendum et nichil nutrit. Ideo et ea omnino vi-
tanda sunt. Maturatum vero frigidum est in fine primi gradus siccum in
medio secundi. Ponticitas in eis maior est quam in ceteris. Ideo va-
lent ligans fluxum et egestionem ac vomitum. Confortativum est sto-
machi si moretur in eo. Et si comedatur stomacho vacuo astringit
ventrem. Si post cibum accipiatur lenit opprimendo et constringendo os
stomachi. Sed ex hijs quedam sunt pontica quedam dulcia. Pontica
et stiptica frigidiora sunt et ad digerendum duriora et ideo non sunt
cum carne sua edenda sed liquor eius tamen quia stomachum confortat
urinam provocat et egestionem vomitumque constringit. Et si cum carne
edantur ingeniari oportet ut carnis duritia [illegible] vel elixando
aut sup[er] [illegible] calidam componendo. Aut quod [illegible] est scindantur et
abiectis granis mel in communitate ponatur [illegible] et in
lino vel stuppa vel [illegible] est in pasta mittatur. Sic erunt stiptica
valde confortativa. Acetosa subtiliora et penetrabiliora sunt.
Ideo sitim extinguunt et acuitatem colere rubee et vomitum colericum
et egestionem conferunt, urinam provocant et vini appetitum augent.
Odor eorum vomitum prohibet et sumpta post vinum bibitum deponit
fumum salientem ad caput. Unde dicit Dioscorides quod citonia conferunt
vomitu et ebrietati et sedant sitim et confortant stomachum
recipientem superfluitates et conferunt dissenterie et qui sumun-
tur post cibum solvunt adeo quod quando plurimum ex eis sumitur expellunt
cibum ante digestionem. Dulcia vero sunt magis temperata calori
humida. Unde vis eis [illegible] non inest ad sitim extinguendam vel
calorem.

Citri arbor nota est. Desiderat aerem calidum et irriguis
et maritimis locis gaudet maxime quibus exundat. Et
quibus tamen hoc genus arboris in regione frigida nutrire desiderat
loco parietibus munito vel in partem meridianam verso disponat.
hanc arborem sed ubernis mensibus tectum strame vellet a

gressu et ubi cum refulserit aeri arbor nuda et secura reddatur. Ter-
ram variorum nature desiderat. Mense martij seritur multis mo-
dis. Semine ramo talea et claba. Si granum velis serere ita facies. Ter-
ram in duos pedes fodies et eidem cinerem miscebis. Breves are-
as facias ut undique per canales aqua decurrat [illegible] pal-
marem scrobem manibus apies et tria grana deorsum verso a-
cumine iuncta constitues et abiecta cotidie rigabis. Grana pro-
cedent si benefacio aqua tepentis aeris natis germinibus proxima
herba runchetur. Post hec tria planta transferri. Si ramum velis
ponere non amplius sexquipede debebis immergere ne putrescat. Cla-
bam seri commodius est que sit manubrij grossitudine longitu-
dine cubitali ex utraque parte leviga [illegible] et aculeos recisis seri
tegant [illegible] gemmas per quas futura germina spes immineat.
Diligentiores tamen fimo bubulo allinunt utrique quod summum est vel
marina alga vesant. Vel argilla subacta partes utrasque extrema
cooperiunt atque ita in pastinato solo deponunt. Talia et grandiora et
breviora esse patet que sibi ut claba mergetur sed milia palmis duo-
bus diebus superfit claba omnis obruitur. Aliqui arboribus non committi
talea sive claba eius calidissimis regionibus et per antiquum
pomum frigidissimus. Iulio et augusto positas et cotidianis ir-
rigationibus auctas. Palladius usque ad poma et magna incremen-
ta perduxisse affirmat. Inseritur mense aprili locis calidis [illegible] frigidis
non sub cortice sed fisso trunco circa ipsas et in piro et moro fin[illegible]
dum. Gaudent assidua fossione et hinc proveniunt poma maio-
ra. Insique arida sunt rarissime debent abscindi. Hec arbor pomis
non caret cum huioris habundancia maturis se acerba substitu-
unt. Arbor vero cuius florencia consequatur orbem quemdam conti-
nue fecunditatis sibi ministrante natura. Referunt autem medul-
las mutare dulcibus si per triduum mulsa aqua semina ponenda ma-
cerentur vel ovino lacte ovino. Aliqui mense februario truncum obli-
que foramine ab uno terebrant. Ita ut ab altera parte non exeat ex hoc
humore primitus fluente. Donec poma formentur tunc foramine luto repleri.
Sic quod est medium dulce fieri confirmat. Poma eius possunt in ar-
bore fere toto anno servari. Vel in paleis melius quam si vasculis quibus
atque claudantur. Poma citrina secundum ysaac ex quatuor rebus sunt
composita. Prima est cortex. 2a caro. 3a medulla. 4a semen. Cortex
est calidus in primo gradu siccus in 2o quod acrumen eiusque odor ostendit.
Cum [illegible] dura est et solida. Ideo non est per cibo accipienda sed

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

si exigua ei9 p medicina sumat stomachum confortabit et digestiua
vim adiuuabit bonumq3 odore psstabit atq3 c[illegible] venenu mor
tifer3 potentia3 vin o dati. Nux sicus in pannos inuoluta cos a
tineis [illegible] incolumes. Et pregnantibus esui data [illegible]
bile[illegible] frigida est et humida in p[illegible] gradu [illegible]
est stomachi refrigerantia et ad digerendu difficilis [illegible]
quia pp nature est stomacho [illegible] ante omem cibu [illegible]
cu3 melle et [illegible] Et si in medio a fine prandij come fit in
et ma dure ac grosse febris. Medulla vo subtilis est et [illegible]
c [illegible] Et3 hec est duplex q3 queda est insipi
da queda acetosa Insipida frigida est et humida in fo gradu vn
cal re rfrigerat et sitim mitigat. Acetosa vo frigida est et sicca
in fo gradu virtutem h3 incidente extenuante et rfrigerantem
[illegible] sit caloris epatis mitigatiua et stoi confortatiua virtute appeti
tiua3 excitat et acutum colere rubee mitigat. Prebet sitientibus
pfecte subuenit [illegible] ac tristicia de colerica cardiaca gua
tam rmouet [illegible] gemitusq3 colericu3 [illegible] impetigines
ac lentigines [illegible] ea fricatas destruit quod testat q3 panni in
[illegible] madefacti cu eo purificati ad pristinu redeunt colorem
Cortex caliou3 est et sicca3 in fo gradu qd sua amaritudo ostendit
[illegible] sim cibu est [illegible] si sim medicina est solubile. Et pos
[illegible] quoq3 dissolutiuu et contra venenu ppinatu cu vino
Frondes quoq3 ipius arboris q3 sunt odorifere et qda aim
[illegible] hnt sut corticibus pomoru ppinq [illegible] actione [illegible]

Ornus est arbor parua que lic3 nascat in arboribus nemoro
sis et sit com arbor silvestris. tn qi domesticata p cultu
sicut fructu3 ad queda vtilem fo de ipa dica. hec arbor fere oe3
aerem sustinet et in omi terra et maxime pingui et humida
[illegible] plantatur semie suo et plantulis q cu3 radicibus [illegible]
[illegible] inueniunt. Fructu ei9 maturitate fatetur cu3 ex rubedi
ne colore nigru assumpsit et facile ab arbore cadit. Ex ligno huius
arboris quia durissimu est et tenax fiunt optimi dentes mo
lendinoru et manubria malleoru et virge ad triturandu fru
mentu3 et garmenandu lana Et gnalit omia q ligni duritie
et tenacitatem rquirunt. Et io vtile est ex eis face sepes vbi
no est nimia clausura spinar na hec arbor spinas no ht. Et q
no hetur copia plantaru copia fiat seminariu3 de semie ei9 tarde
collecto ei ad solem siccato. Semient aut de mese [illegible] et

Fol. 54 verso Corno

BV 5 Fol 55 Fico

nouembris. Corna valde pontica et stiptica sunt. et quato minus
[illegible] ponticitate magis sunt pontica. vsui cibi no operatur si p
medicina valent ad ventris fluxu3 et vomitu3 ostrigendum
qui fit ex [illegible] colore ppt ipa3 frigiditatem et stipticitate3
[illegible] ex eis fit optimu3 acetu3 si pistentur et cu fortissimo aceto
misceantur et sicca fuerit et vino cu3 opus fuerit misceant

Ficus est arbor nota Et eius quidem diuersitates sunt multe [illegible]
vnusquisq illa genera eligat que in loco in quo plantare de
siderat vel in sili vel melius viderit puenire. hoc tn puideat vt i
locis aridis maxime no plantet eas q tpe magni estus in talibus
locis ab arbore cadunt Itm in locis non [illegible] no plantet ea gnia
que ante folia ficus producunt. hec arbor aerem calidum vel tepidu
desiderat et i mediocriter frigido cu3 hois auxilio sustentat
vi3 si sit ab oriente et meridie discoperta et ab alijs duabus ptibus
aliquibus obstaculis munita. Et no impinguet terra ei9 ne ca
[illegible] teneram tempus [illegible] Et tuc sepes ei9 paleis mu
niat vsq ad ramos [illegible] ligatis. Et sup terra3 circa pedem
[illegible] [illegible] recens ponet et maxime columbinus qui recedere
frigore post veniem [illegible] si terra fuerit macra nimis. Frigi
dum vo aerem valde renuat. Terra pingue vel mediocre desi
derat Et in [illegible] et [illegible] queda ei9 spes defendunt In q
dulciores et sanjores puenium fructo In pingui vo et humida a
quosiores et minus dulces magis q insipidi et grossiores pla
tantur plantulis aliunde acceptis locis siccis mense octobris vel
nouembris. [illegible] mense febru. In frigidis vo mense marcij vel
aprilis. cu3 talea vel cacumen ponis vltio marcij vel in mense
aprilis cu3 ei se viridior succus insiderit [illegible]
[illegible] bimu3 vel trimu3 ab [illegible] pte deradens et [illegible] vt diuisa
[illegible] terra [illegible] tres surculos [illegible] talea fi
[illegible] vt [illegible] ab vna pte diuise lapidem mergens in fisso [illegible]
[illegible] sunt plante in quibus [illegible] modus [illegible]
de [illegible] et [illegible] p longa [illegible] steriles esse
credunt [illegible] fiat initiatio in seminarie et maturum
in scrobem [illegible] poma grossiora producet [illegible] amat [illegible]
et magna [illegible] longitudine radices ei9 In locis frigidis
ficus serami9 que [illegible] vt ante pruinas [illegible] hoc possit
[illegible] Calidis vo et estiuosis ea que sero maturat. Ficus [illegible]
[illegible] mense aprilis [illegible] vel si nouelle sunt arbores [illegible]

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

statimque cooperiendum est et ligandum ne vento moveatur. Sed circa cepi
dam ficus certum vensa inserunt arbusti. Aliqui in mense iunio
inserunt. Varro scribit quod etiam que vere quo ante inserebantur possunt etiam
circa solstitium inseri ut fit [illegible] non est et [illegible] sequitur calidiorem
aque fit ut in locis frigidis ficeta fieri non possint aqua recenti immi
co inseri tenellum enim cito facit putrefieri [illegible] signo
commodissime existimat ea inseri. Nunc autem nam [illegible] sunt mollia
vas aliquod sub ligone unde stillet lente aqua ne plus extrescat
fit alias quam calefcat. Cum sit [illegible] cortice [illegible] findendum et ei
sit extrahendum ut non deinde des medullam ne extrinsecus ymbres
noceant [illegible] calor argilla obliniendum et libro obligandum.
Platea autem scribit quod etiam [illegible] vindemiam inseri potest. Surculus
est legendus a vinculis [illegible] enim [illegible] minoris vel maioris
etatis. Item [illegible] sunt [illegible] et per bucellum inseri potest mense
se iunii et iulii tamen et bucellum inseri potest et mense aprilis et mar
Inseritur autem in caprificum [illegible] in moro in platano in quibus et similibus
Laudet assidua fossione [illegible] procedere [illegible] per autumpnum stercora
[illegible] apponas [illegible] de [illegible] Formatur ficus in locis frigidis
ut vinum scilicet habeat [illegible] elevatum sic melius
a frigore defendetur. In locis vero calidis unum vel plures [illegible]
[illegible] tres vel quattuor stipites habeat pro domini voluntate. Re
[illegible] sunt in ea quaeque aut putrida aut male nata repperis et
[illegible] putanda est ut inclinare [illegible] possit expandi. Truncus
arboris [illegible] est quo [illegible] ut possit humor fluere
[illegible] vermes [illegible] qui si [illegible] fuerint [illegible] ferreis tollantur
a fico. Alii solam calcem vivam [illegible] formicis apponunt. Si
formice moleste sint rubrico [illegible] liquida mixta
circa truncum [illegible] si fructus suos velut egra [illegible] Aliqui
media [illegible] amicum [illegible] vel semina arboris [illegible] sepe
[illegible] autem folia incipiunt producere. Ut melius et pinguem
ferat fructum in principio germinis [illegible]
[illegible] acumen quod [illegible] Vel ficus [illegible] matu
ret [illegible] sepe [illegible] oleo et pipere [illegible] unge poma que
grossa incipiunt fieri [illegible] Ficus virides [illegible] mette
ordinatim ne se contingant [illegible]
clause locis [illegible] Siccantur [illegible]
que campania tota custodit. In [illegible]
meridiem et adhuc mollis in qualibet [illegible]

ad panis coqui modu

ad panis coquendi modum suppositis tribus lapidibus ne ardeat [illegible]
includunt et clausa furno [illegible] ficus [illegible] est calida [illegible]
[illegible] in vas fictile [illegible] densius [illegible] et
operculo diligenter obdurunt. Si pluvijs [illegible] non pos
sis expandere sub tecto eas [illegible] ponas ut [illegible] et
eas ad lucem solis [illegible] et subinde ficus sic
est divisa [illegible] ut ficus [illegible] duplicata in
castellis fuerint [illegible] Alij maturas mediocriter ficus et
divisas in manibus expandunt totas sole siccandas et [illegible]
nocte sub tecto ficus [illegible] pinguedine sua siccantur. Secundum morem
hyspanorum hoc modo siccentur mediocriter et optime refrigerate in
vase aliquo reponantur et bene ponderate fuerint. Ficus sisse quas
[illegible] optimas [illegible] ad eas hoc modo. Colliguntur
ficus grassule hoc modo mature et ad solem per biduum integre di
mittuntur deinde [illegible] per medium et transverso et
[illegible] parte interiori ad solem [illegible] duobus vel tribus diebus ad solem
relictis tandem in testa ponuntur et iterum ad solem [illegible]
[illegible] deinde in [illegible] per xv dies [illegible] et postea iterum ad sole
[illegible] quibus postea refrigeratis in aliquo vase
stricte [illegible] ponantur. Et ante cum siccantur [illegible] vel pluviam [illegible]
quam tangantur. Ficus ceteris fructibus laudabilior ac nutribilior
est [illegible] grossos creat humores viridis que est cruda non perfecte
matura et que [illegible] matura. Cruda non bene matura [illegible]
est calida et magis grossa propter dominium partis terrestris in ea. [illegible]
[illegible] ficus quanto longinquior a maturitate tanto minus ca
lida est et magis grossa. Perfecte matura calida est in primo gradu
et [illegible] humiditate et [illegible] Ficus ex trium rerum compositi
one consistit scilicet ex semine pulpa et cortice. [illegible]
[illegible] ut arene vel lapidis. Cortex ficus est ut cutis
[illegible] ad digerendum. Caro nutribilior salubriorque [illegible]
[illegible] vero ficus calida est in principio [illegible] gradus [illegible]
dio [illegible] quobrem calefaciunt et sitim creant et [illegible]
[illegible] humores [illegible] ceteris tamen fructibus nutribilior est [illegible] inflati
onis habet [illegible] si superfluos humores in stomacho [illegible]
digerendo ad corruptionem [illegible] inflationem et ventositatem
[illegible] et pessimum sanguinem. In superficie [illegible] corporis
pedunculos creat. [illegible] humidis [illegible] bene
digeratur ac sanguinem laudabilem faciat [illegible]

pulmonē renes ac vesicam humoribus grossis qui volt eius nocumē-
tes vitare ieiunus accipiat et post ipsum piper vel gingebr et
vt laudabilem generet sanguinē nuces sil' aut amigdala ma-
ducet. Itē sm̄ medicinā valet sicut ysope coquitur. pecto pulmo-
neque mundificat tussim diuturnā emendat gargarizata as-
apoplexiam eius in canalibus pulmonis p apostema dissolu-
Cocta in vino si tristeze fiat valet ad dolorē ventris qui
ex grossis prodit humoribus. Alii ipsi dicunt q est alba melior
deinde rubea postea nigra. Et suum folium eius vehementer e
calefactiuum et abstersiuus et in ipsa quidē est lenificatiua vi-
rtus. Et lac quidē eius coagulat liquefactioz sanguinis et lactis
et liquefacit congelatū. Et illa quidē que humida est velocis est
nutrimenti et minus quidē sicca meat tm̄ subtiliationis q qui tiro
decoquitur cū eis dissoluit et ficuū decoctio confert apostemati-
bus gutturis et apostematibus medium auium: gargarizata lac-
teis confert punture scorpionis iunctum: et silit ruccle et
silit que immatura est a folia hīt recencia si ponatur sup morsū
canis rabiosi et confert.

Laurus est arbor satis magna cuius frondes sunt late et
longe et solide sp virides et odorifere valde. que arbor
orbatum facit que est fructus puus valde niger. In omni fere
aere pueniunt et marie in campo vel calido delectant terri solum
et maritima diligit. plantatur ramis et surculis aut semine
eius de mense marcij qñ tunc humor ad corticem puenit ru-
mor. Eius frondes et rami sunt optimi vt in eis ficus sic-
ce fuerint et in geladia ponātur vt eā odoriferā reddit et artā
diuturnitatem sua pua ipsis frustula disponūt. In quaviis aut
re ad tegidum ponitur plurimū eius odorem augetur et ce-
rebrum ac stomachum odore ac sua ponticitate confortant. Fru-
ctus eius qui est orbata in vino mussa infecto postq ipsum sa-
nat s; eidem suo sapore satis ingratum affertur. Auic. dicit q
quāmq cortices et folia eius sunt calida et sicca. s; grana sunt ca-
lidiora et sicciora nā sunt in scō gradu et eius oleum est cali-
dius oleo nucis et confert doloribus nervorum omnibus et resol-
uit lassitudine. Et qñ de cortice eius aut granis bibitur aureis
frang pt lapidem et mefiat fetum ppt suā amaritudinē addi-
tam sup amaritudinē aliorū et confert morsui scorpi-
onis cum vino. et est bona vespe et api qui pungit. Et eio

Fol. [illegible] lauro [illegible]

vel mense ianuarij [illegible] apiat lacinari st ego eam me
se febr' ceptis sum sep. optime puenire iuuat frequēti humore
et assidua fossione. Recte pande sunt soboles a radice exceptis
rectoribus qui stabunt ad plantas formatur aut vt vini soli-
citer scripte nō minus acrem elevatur. Cum languidus est arbor
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
vel cineres [illegible] [illegible] fimentorum. Si poma deiciunt
oleastri optime [illegible] [illegible] afige [illegible] vermes a form-
cis pasci [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in sole siccata [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in furno siccatur a sole [illegible] [illegible]
optime sepiunt vites et sua spissa [illegible] [illegible]
fortes faciunt et fructum habundantem ponit [illegible]
[illegible] quattuor annis elapsis [illegible] [illegible]
[illegible] vineas pelos et [illegible] [illegible]
[illegible] et divisas primos [illegible] [illegible]
pua nil' erit utilius q̄ tpre maturitatis [illegible] ad fo[illegible]
vel plateas [illegible] [illegible] et a [illegible] [illegible]
qui omnia ossa [illegible] [illegible] [illegible] et hec sunt
ea supdictis spibus plantari sunt. [illegible] [illegible]
ad sex sil' in seminario [illegible] [illegible] [illegible]
sepiunt transferant et solet [illegible] [illegible] et alia q̄
dem dum fuerit ac digerenti [illegible] [illegible] [illegible]
cū sit grossa [illegible] [illegible] et pfe[illegible] in arbore
maturata et dulce quedā [illegible] [illegible] acerba [illegible] nigra
quam sunt domestica [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
nigra pfecte maturata et [illegible] [illegible] [illegible]
in viridia et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
pfecte mutata et [illegible] [illegible] frigide et magis [illegible]
tam eius frigiditas est [illegible] [illegible] humiditas vel in fine
Platearius dicit q sint frigida [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
dic q sint frigida in primo [illegible] [illegible] [illegible] humi-
menat ventre molliunt [illegible] [illegible] soluit et piene [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] vero dum viridia et po-
[illegible] pessima [illegible] [illegible] [illegible] valde nocum-
ent [illegible] [illegible] [illegible] magis sunt frigida
est et minime [illegible] [illegible] [illegible] valentia dy
et mi[illegible] [illegible] agrestia [illegible] [illegible] [illegible]

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

arida et uissiccata. Et quidam eciam maturam colligunt et ponunt per medium
ad solem siccant aceto aspergunt et in vase reponunt et hec et magis
non sicca virtutem infrigidandi habent et mollificandi lenienti. Unde
valent in acutis febribus et acutis egritudinibus et ad ventris
constipacionem ex humore colerico. Et si sint viridia dentur ad co
medendum si sicca coquantur in aqua et proxima comedat et aquam
bibat. Plinius dicit quod gumma eius est substancia et mansiua
et glutinatiua et consolidat ulcera. Et cinis ex folijs prunorum collutus
os prohibet fluxum fieri ad uvulam amigdalam et uvam et est
bonum pro scriptoribus ut dicit ysiderus

Persicus est arbor nota cito [illegible] crescit et cito [illegible] dicit Pallo
dius quibus [illegible] prouenit si pomis et frondibus induatur
[illegible] propria sunt si celum calidum solum arenosum et humidum
[illegible] Frigidos vero et montes ventosos [illegible] nisi aliquo defen
datur obiectu. [illegible] nouembris in locis calidis [illegible] vero Ja
nuarij. Persicus [illegible] in pastinatis areis sunt ponenda binis vel
[illegible] a se per [illegible] seminum. Et cum ibi plante excreverint transferantur
et non amplius quam duobus palmis vel tribus secundum palladium obruantur
dum tenera sunt germina herbis prospere circumfossa liberentur. Plantam
[illegible] transferimus breui scrobe [illegible] a se longe statuende
sunt ut [illegible] a se calorem solis excusserint. Januarij et febru
locis frigidis nouembri calidis persicum inseritur [illegible]
[illegible] plenioribus et prope arborem seu stipitem [illegible]
cacumina vel non tenebunt vel diu durare non poterunt. Inser
itur in se in pruno et amigdalo aprili mense vel [illegible] locis calidis
In ytalia vero [illegible] existente et junio intrante persicus oculi
post [illegible] emplastri dicitur [illegible] desiccatur et emplastratis
plantis gemmis eo more quo dictum est. Ego autem [illegible] eius
[illegible] in primo [illegible] mense februarij optime [illegible] Ab
laqueande sunt per autumpnum et suis folijs [illegible] Item pu
tande sunt ut putrida et arida [illegible] collantur [illegible]
[illegible] viride [illegible] ut palladius ait. Ego apud nos ex
perientia [illegible] primo si ramis viridis [illegible] nati tollantur
pulchrior et melior efficitur arbor. Si forsan in sua regione lo
ca erant arida nimis. Hec arbor ardore solis arescat. Et ideo
cumuletur aggestione frequenti [illegible] humor et ob
iectis defendatur umbraculis ut idem palladius dicit ad intelli
gendum in locis nimium calidis et siccis quam in [illegible] patria no

egetur humi

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation

Digitized by the Hunt Institute for Botanical Documentation